

20.08.2021

Nuoret, rauha ja turvallisuus

Suomen kansallinen toimintaohjelma
2021–2024

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Ulkoministeriön julkaisu 2021:3

Nuoret, rauha ja turvallisuus

Suomen kansallinen toimintaohjelma
2021–2024

Ulkoministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

Valtioneuvoston verkkokirjakauppa

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET
MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment
Finland

Ulkoministeriö

© 2021 tekijät ja ulkoministeriö

ISBN pdf: 978-952-281-352-7

ISSN pdf: 2737-0844

ISBN painettu: 978-952-281-348-0

ISSN painettu: 2490-0621

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Paino: PunaMusta Oy, 2021

Painotuotteet
4041-0619

PEFC-sertifioitu

Tähän painopaperiin
käytetty puu on peräisin
kestävästi hoidetuista
metsistä ja valvotuista
kohteista

PEFC™
PEFC/02-31-151

www.pefc.fi

Nuoret, rauha ja turvallisuus

Suomen kansallinen toimintaohjelma YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman Nuoret, rauha ja turvallisuus toimeenpanemiseksi 2021–2024

Ulkoministeriön julkaisuja 2021:3

Julkaisija Ulkoministeriö

Kieli suomi **Sivumäärä** 54

Tiivistelmä

YK:n turvallisuusneuvoston vuonna 2015 hyväksymä päätöslauselma 2250 "Nuoret, rauha ja turvallisuus" ja sitä seuranneet päätöslauselmat 2419 (2018) ja 2535 (2020) tunnistavat nuorten myönteisen ja aktiivisen roolin konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa, rauhanrakentamisessa sekä väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemisessä. Jäsenmaiden tulee ottaa nuorten tarpeet ja näkökulmat huomioon sekä lisätä nuorten osallistumista päätöksentekoon ja rauhanprosessien kaikkiin vaiheisiin.

Suomen ensimmäinen kansallinen toimintaohjelma YK:n turvallisuusneuvoston Nuoret, rauha ja turvallisuus -pätöslauselman toimeenpanemiseksi on laadittu yhdessä aktiivisten nuorten ja nuorisojärjestöjen, valtionhallinnon, tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Toimintaohjelmassa on viisi painopistettä: osallistuminen, ennaltaehkäisy, kumppanuudet, suojeleu sekä aseistariisunta, kotiutuminen ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan. Tavoitteet ja toimet koskevat paitsi Suomen toimintaa kotimaassa, myös kansainvälisesti. Toimintaohjelman läpileikkaava teema on intersektionaalisuus, ja muita tärkeitä teemoja ovat ilmastonmuutos ja uudet teknologiat.

Toimintaohjelmaa toimeenpaneavat eri hallinnonalat sekä kansalaisyhteiskunnan toimijat. Toimintaohjelman toimeenpanoa seurataan seurantaryhmässä, ja toimeenpanosta raportoidaan eduskunnalle toimintakauden puolivälissä ja lopussa.

Asiasanat YK, ulko- ja turvallisuuspolitiikka, rauha, nuoret, kriisinhallinta, kehitysyhteistyö, yhdenvertaisuus

ISBN PDF 978-952-281-352-7 **ISSN PDF** 2737-0844
ISBN painettu 978-952-281-348-0 **ISSN painettu** 2490-0621

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-281-352-7>

Unga, fred och säkerhet: Finlands nationella handlingsplan 2021–2024

Finlands nationella handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution Unga, fred och säkerhet 2021–2024

Utrikesministeriets publikationer 2021:3**Utgivare** Utrikesministeriet

Språk finska **Sidantal** 54

Referat

FN:s säkerhetsråds resolution 2250 "Unga, fred och säkerhet" från 2015 och de därpå följande resolutionerna 2419 (2018) och 2535 (2020) identifierar de ungas positiva och aktiva roll när det gäller att förebygga och lösa konflikter, bygga upp fred och förebygga våldsbejakande extremism. Medlemsländerna bör beakta de ungas behov och synpunkter samt öka de ungas delaktighet i beslutsfattandet och i alla skeden av fredsprocesser.

Finlands första nationella handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution Unga, fred och säkerhet har utarbetats i samarbete mellan aktiva unga och ungdomsorganisationer, statsförvaltningen, forskningsinstitut och det civila samhället. Handlingsplanen har fem prioriteringar: delaktighet, förebyggande, partnerskap, skydd samt avväpning, återvändande och återintegrering i samhället. Målen och åtgärderna gäller inte bara Finlands verksamhet i hemlandet utan också internationellt. Handlingsplanens genomgående tema är intersektionalitet, och andra viktiga teman är klimatförändringarna och ny teknik.

Handlingsplanen genomförs av olika förvaltningsområden och det civila samhällets aktörer. En uppföljningsgrupp följer genomförandet av handlingsplanen, och det rapporteras till riksdagen om genomförandet i mitten och i slutet av verksamhetsperioden.

Nyckelord FN, utrikes- och säkerhetspolitik, fred, unga, krishantering, utvecklingssamarbete, jämlikhet

ISBN PDF 978-952-281-352-7 **ISSN PDF** 2737-0844
ISBN tryckt 978-952-281-348-0 **ISSN tryckt** 2490-0621

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-281-352-7>

Youth, Peace and Security: Finland's National Action Plan 2021–2024

Finland's National Action Plan for the implementation of the UN Security Council Resolution on Youth, Peace and Security 2021–2024

Publications of the Ministry for Foreign Affairs 2021:3**Publisher** Ministry for Foreign Affairs of Finland

Language	Finnish	Pages	54
-----------------	---------	--------------	----

Abstract

The UN Security Council Resolution 2250 Youth, Peace and Security, adopted in 2015, and the subsequent Resolutions 2419 (2018) and 2535 (2020) recognise the positive and active role of youth in preventing and resolving conflicts, building peace, and preventing violent extremism. Member States must take the needs and perspectives of youth into consideration and encourage young people to take part in decision-making and all stages of peace processes.

Finland has prepared its first National Action Plan on the implementation of the UN Security Council Resolution on Youth, Peace and Security in collaboration with active youth and representatives of youth organisations, central government, research institutes and civil society. The Action Plan specifies five priorities: participation; prevention; partnerships; protection; and disarmament, demobilisation and reintegration. The goals and actions apply to Finland's actions both at home and globally. The Action Plan's cross-cutting theme is intersectionality, while other important themes are climate change and new technologies.

The Action Plan will be implemented by different branches of government and civil society representatives. The implementation of the Action Plan will be followed by a monitoring group, which will submit a mid-term report and a final report to Parliament.

Keywords UN, foreign and security policy, peace, youth, crisis management, development cooperation, non-discrimination

ISBN PDF	978-952-281-352-7	ISSN PDF	2737-0844
ISBN printed	978-952-281-348-0	ISSN printed	2490-0621

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-281-352-7>

Sisältö

Esipuhe	8
1 Johdanto	10
1.1 Nuoret, rauha ja turvallisuus	10
1.2 Päätöslauselman toimeenpano maailmalla	13
1.3 Nuoret, rauha ja turvallisuus Suomessa	18
1.4 Muuttuva maailma: ilmastonmuutos ja uudet teknologiat	19
1.5 Kohti kansallista 2250-toimintaohjelmaa	22
2 Toimintaohjelman painopisteet ja tavoitteet	24
2.1 Painopiste 1: Osallistuminen.....	27
2.2 Painopiste 2: Ennaltaehkäisy.....	32
2.3 Painopiste 3: Kumppanuudet.....	40
2.4 Painopiste 4: Suojelu	44
2.5 Painopiste 5: Aseistariisunta, kotiutuminen ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan.....	50
3 Toimintaohjelman toimeenpano ja seuranta	53
4 Lyhenteet	54

ESIPUHE

Maailmassa joka neljäs nuori, kaikkiaan noin 600 miljoonaa ihmistä, elää hauraissa, konfliktista kärsivissä tai niistä toipuvissa maissa. Aktiivisesta toiminnastaan huolimatta nuoret jätetään usein virallisen päätöksenteon ja rauhanprosessien ulkopuolelle. Nuoret nähdään tyypillisesti uhreina tai turvallisuusriskeinä eikä positiivisena voimavarana kestävän rauhan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Kansallinen turvallisuustilanne vaihtelee eri maissa, ja jokaisella valtiolla on omat haasteensa. Maakontekstista riippumatta nuorilla on paljon annettavaa vakaiden yhteiskuntien rakentamisessa ja säilyttämisessä ympäri maailmaa.

Joulukuussa 2015 Yhdistyneiden kansakuntien (YK) turvallisuusneuvosto hyväksyi ensimmäisen nuoria, rauhaa ja turvallisuutta koskevan päätöslauselman 2250. Se tunnustaa nuorten positiivisen ja aktiivisen roolin rauhan ja turvallisuuden alalla. Päätöslauselman juuret juontavat nuoriso- ja kansalaisjärjestöjen pyrkimyksiin lisätä tietoisuutta nuorten roolista rauhan ja turvallisuuden teemoissa sekä vaatimukseen luoda kansainvälinen viitekehys aiheelle. Päätöslauselma 2250 sekä vuosina 2018 ja 2020 hyväksytyt päätöslauselmat 2419 ja 2535 kehottavat jäsenvaltioita ottamaan nuorten tarpeet ja näkökulmat huomioon sekä ottamaan heidät mukaan rauhanprosessien kaikkiin vaiheisiin.

Monet nuoret kokevat, ettei heidän työtään oteta tosissaan. Nuorilla on usein epäluottamusta sekä hallituksia että rakenteita kohtaan. Nuorten osallistuminen ruohonjuuritasolla on aktiivista ja innovatiivista. Sen vaikutusta konfliktinehkäisyyn ja rauhanrakentamiseen tulee hyödyntää tehokkaammin. Monissa maissa on nähty esimerkkejä siitä, miten nuorten mielenilmaisuilla ja poliittisella aktivismilla on vahva rooli yhteiskunnallisen muutoksen saavuttamisessa. On myös tärkeää mahdollistaa nuorten osallistuminen demokraattiseen päätöksentekoon. Osallistumismahdollisuuksiin vaikuttaa rakenteellinen epätasa-arvo, joka voi perustua esimerkiksi sukupuoleen, vammaisuuteen yhteiskuntaluokkaan, syntyperään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Useissa maissa päätöksentekovallan nähdään myös linkittyvän iän tuomaan auktoriteettiin ennemminkin kuin osaamiseen.

Kaikkien nuorten osallistumisoikeutta tulee kunnioittaa ja heille on tarjottava kattavat osallistumismahdollisuudet.¹

Konfliktinehkäisy, rauhanvälitys ja rauhanrakennus ovat Suomen ulkopoliitiikan pitkäaikaisia painopistealueita, jotka tulevat vahvistumaan entisestään. Kestävää rauhaa edistetään monin eri tavoin, muun muassa tukemalla ruohonjuuritason toimijoita, edistämällä vuoropuheluprosesseja sekä vahvistamalla kansainvälistä rauhanvälitystoimintaa. Konfliktinratkaisu vaatii puuttumista konfliktien taustalla vaikuttaviin poliittisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Suomi edistää kestävää rauhaa myös yhdessä kansalaisyhteisöjen kanssa ja monenkeskisessä yhteistyössä kansainvälisillä foorumeilla. Suomen rauhanvälitystoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota naisten ja nuorten osallisuuden, omistajuuden ja toimijuuden lisäämiseen rauhanprosesseissa. Suomi toimii aktiivisesti EU:ssa, YK:ssa ja sen erityisjärjestöissä sekä muissa kansainvälisissä järjestöissä nuorten roolin ja oikeuksien vahvistamiseksi.

Nuoret, rauha ja turvallisuus -teeman edelläkävijänä Suomella on mahdollisuus näyttää esimerkkiä päätöslauselman toimeenpanossa. Suomi on vahvasti sitoutunut edistämään päätöslauselman tavoitteita ja ilmoitimme ensimmäisenä maana kansallisen toimintaohjelman laatimisesta. Toimintaohjelman laatiminen on kirjattu vuoden 2019 hallitusohjelmaan. Käsissä olevan, vuodet 2021–2024 kattavan toimintaohjelman, onkin määrä toimia toimeenpanon tiekarttana kestävän rauhan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi meillä ja maailmalla. Toimintaohjelma on aktiivisten nuorten ja nuorisoyhteisöjen, valtionhallinnon, tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyön tulos. Suomalaisista nuorisotoimijoista koostuvan 2250-verkoston yhteistyö on ollut keskiössä nuorten omistajuuden varmistamiseksi myös tämän toimintaohjelman laadinnassa.

Vaikka Suomi ei ole konfliktimaa, myös Suomessa on tarpeen tehdä työtä rauhanrakennuksen edistämiseksi ja konfliktien ehkäisemiseksi. Turvallisuus ja konfliktinehkäisy on nähtävä laajoina käsitteinä, jotka rakentavat vakaata yhteiskuntaa ja kansalaisten hyvinvointia sekä osallisuutta vahvistavia toimia. Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, pandemiat, terrorismi, väkivaltainen ekstremismi, disinformaation ja vihapuheen leviäminen sekä muuttoliikkeet koskettavat myös Suomea. Lisäksi nuorten välinen väkivalta ja kiusaaminen, syrjintä ja mielenterveyden haasteet uhkaavat nuorten hyvinvointia Suomessa. Ongelmat kasautuvat yhä enemmän huonosti voivan vähemmistön harteille. Nuorilla on merkittävää ja laadukasta osaamista sekä asiantuntijuutta näissä teemoissa. Kestäviä ratkaisuja tai kestävää rauhaa ei voida saavuttaa ilman koko yhteiskunnan, myös nuorten, osallistumista.

1 Report of the Secretary-General, Youth, peace and security, 2020.

1 Johdanto

1.1 Nuoret, rauha ja turvallisuus

Jo ennen päätöslauselman hyväksymistä nuoriso- ja kansalaisjärjestöt ovat korostaneet nuorten potentiaalia rauhan ja turvallisuuden teemoissa, kuten kestävän rauhan edistämisessä sekä väkivaltaisen ekstremismin torjumisessa. On myös vaadittu kansainvälistä viitekehystä aiheelle. Myös suomalainen kansalaisyhteiskunta oli vahvasti aktiivinen päätöslauselman alkutaipaleella. Suomen YK-liitto, Suomen Partiolaiset ja nuorisoalan kattojärjestö Allianssi luovuttivat vuonna 2011 YK:n silloiselle pääsihteerille Ban Ki-Moonille aloitteen päätöslauselman tarpeesta. Aloitteessa korostettiin nuorten oikeutta osallistua päätöksentekoon ja rauhaan liittyvään työhön.

Pyrkimykset kantoivat vihdoinkin hedelmää, kun YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi joulukuussa 2015 yksimielisesti päätöslauselman 2250 ”Nuoret, rauha ja turvallisuus”. Kyseessä on merkittävä saavutus ja ensimmäinen erityisesti nuoria, rauhaa ja turvallisuutta koskeva temaattinen päätöslauselma. Se tunnistaa nuorten myönteisen roolin konflikteissa ja konfliktinjälkeisessä rauhanrakennuksessa. Päätöslauselmassa 2250 sekä sitä seuranneissa, vuosina 2018 ja 2020 yksimielisesti hyväksytyissä päätöslauselmissa 2419 ja 2535 nuoret nähdään tärkeinä kumppaneina konfliktien ehkäisemisessä, globaalissa rauhanrakennustyössä sekä väkivaltaisen ekstremismin ehkäisyssä. Päätöslauselmassa 2250 identifioidaan viisi toiminnan pilaria: osallistuminen, ennaltaehkäisy, kumppanuudet, suojelu sekä aseistariisunta, kotiutuminen ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan.²

² Toimintaohjelmassa käännetään DDR-toimet (Disarmament, Demobilization, Reintegration) aseistariisuntana, kotiutumisena ja integroitumisena takaisin yhteiskuntaan. Toimissa huomioidaan myös kansallisella tasolla ääriilikkeistä, nuorisovankilasta tai vankilasta sekä syrjäytyneestä asemasta palaaminen ja sopeutuminen.

Miten nuoret määritellään?

Nuoren määritelmä vaihtelee eri maissa ja kansainvälisissä järjestöissä. Suomessa nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat, kun taas päätöslauselma 2250 määrittelee nuoriksi vain 18–29-vuotiaat. Suomen kansallisessa 2250-toimintaohjelmassa nuoreksi määritellään kaikki 15–29-vuotiaat. Määrittely perustuu Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssin ulkoministeriön toimeksiannosta vuonna 2019 laatimaan raporttiin sekä Suomessa vuosittain julkaistavaan Nuorisobarometriin. Nuoruus nähdään usein eräänlaisena siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Tämä vaihe koostuu erilaisista etapeista, joiden avulla saavutetaan autonomia tai aikuisuus. Siirtymävaihe ei usein kuitenkaan toteudu odotetusti, sillä esimerkiksi konfliktit, kriisit ja merkittävät muutokset saattavat johtaa ennenaikaiseen aikuistumiseen tai estää nuorta saavuttamasta autonomiaa.

Nuoret eivät ole yhtenäinen sosiaalinen kategoria. Yhdistävänä tekijänä on lähinnä ikä ja sen tuomat yhteiset kokemukset. Sosiaalisena ryhmittymänä nuoret ovat heterogeeninen ryhmä, jota määrittävät useat muut tekijät. Toimintaohjelman valmistelussa on otettu huomioon nuorten moninaisuus, sillä nuorten merkityksellinen osallistuminen vaatii erilaisten nuorten mukana oloa. Nuorten yhdenvertaisuuden edistämiseksi toimintaohjelman läpileikkaavana teemana toimii intersektionaalisuus. Sen avulla kiinnitetään huomiota yksilöiden risteäviin eroihin ja niiden keskinäiseen suhteeseen.

Lähde: Allianssi ry: Suomalaisten ja Suomessa asuvien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia rauhasta ja turvallisuudesta. 2019.

Päätöslauselmassa 2250 jäsenmaita kannustetaan lisäämään nuorten osallistamista päätöksentekoon kaikilla tasoilla konfliktien ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Lisäksi kannustetaan ottamaan nuoret mukaan rauhanneuvotteluihin ja -sopimuksiin, sekä takamaan siviilien, erityisesti nuorten ja heidän ihmisoikeuksiensa suojelu aseellisissa konflikteissa. Päätöslauselma kehottaa tarjoamaan nuorille laadukasta koulutusta rauhan säilyttämiseksi sekä edistämään rauhallista, yhdenvertaista, syrjimätöntä, monikulttuurista ja uskontojen välistä vuoropuhelua. Nuorille tulee luoda ympäristö, jossa he voivat edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja saada tukea väkivallan ennaltaehkäisyyn pyrkivässä toiminnassa.

Kuva 1. Suomen YK-nuorisoedustaja Milja Suihko osallistui vuonna 2017 Jordanian järjestämään ministeritason 2250-teemaiseen tapahtumaan. Toinen paneelin nuorisoedustajista oli libanonilainen Hajer Sharief, minkä lisäksi kuultiin YK:n pääsihteeri Guterresin sekä Jordanian ja Norjan ulkoministerien puheenvuorot. Kuva: Henri Salonen.

Jäsenmaita pyydetään myös luomaan ja vahvistamaan kumppanuuksia, jotka edistävät rauhaa, kehitystä ja tasa-arvoa, sekä ottavat nuoria mukaan rauhanrakentamiseen ja sen suunnitteluun. Päätöslauselmassa korostetaan paikallisten toimijoiden roolia väkivaltaisten ääri liikkeiden vastustamisessa ja yhteenkuuluvuuden lisäämisessä. Lisäksi päätöslauselma vaatii jäsenmaita huomioimaan nuorten tarpeet aseistariisunnassa, kotiutumisessa ja uudelleenintegroimisessa muun muassa panostamalla nuorten työllistymiseen, kapasiteetin³ kasvattamiseen sekä nuorten johtamien ja rauhaa rakentavien organisaatioiden tukemiseen.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Toimintaohjelma perustuu ihmisoikeuksiin sekä laajoihin rauhan ja turvallisuuden käsitteisiin. Rauhasta ja turvallisuudesta puhuttaessa huomioidaan konfliktien ja virallisten rauhanprosessien lisäksi myös yhteiskuntien vakautta ja hyvinvointia edistävät monipuoliset toimet. Nuorten

³ Kapasiteetilla tarkoitetaan nuorten mahdollisuuksia ja kykyjä, ja niitä voidaan edistää esimerkiksi yhdenvertaisen koulutuksen avulla. Nuorten merkityksellisen osallistumisen edistäminen vaatii kapasiteetin tunnistamista ja sen kehittämistä.

osallistumisen rauhanprosesseihin nähdään sisältävän eri tasoilla tapahtuvaa toimintaa, joka ehkäisee konflikteja ja edistää kestävästä rauhaa. Eri tasoilla tapahtuva toiminta voi olla esimerkiksi nuorten omasta aloitteesta syntyvää innovatiivista rauhantyötä, tai valtion järjestämää nuorille ohjattua toimintaa rauhan edistämiseksi. Esimerkiksi yhdenvertainen koulutuksen saavutettavuus, taloudellinen vakaus sekä henkinen ja fyysinen hyvinvointi ehkäisevät konflikteja ja edistävät yhteiskunnan vakautta. Nuorten toimijoiden sanan- ja toiminnan vapaus on taattava, ja heitä on suojattava häirinnältä ja väkivallalta.

Suomi on yksi nuoret, rauha ja turvallisuus -tematiikan edelläkävijöistä.⁴ Suomi ilmoitti ensimmäisenä maana laativansa kansallisen 2250-toimintaohjelman. Suomen toimintaohjelma ja siihen johtanut inklusiivinen prosessi voi toimia esimerkkinä muille toimintaohjelman kehittämisestä osallistavasti yhdessä nuorisjärjestöjen kanssa. Suomessa toimii aktiivinen 2250-verkosto, joka koostuu suomalaisista nuorisotoimijoista. Nuoret, rauha ja turvallisuus -agendan toimeenpano on huomioitu esimerkiksi vuoden 2020 ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, Suomen Afrikka-strategiassa sekä Naiset, rauha ja turvallisuus (1325) -toiminnassa.

1.2 Päätöslauselman toimeenpano maailmalla

Useat alueelliset järjestöt ovat ottaneet 2250-agendan osaksi toimintaansa. Päätöslauselman ja Suomen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanossa merkittävimpiä tahoja ovat YK, Euroopan unioni, Euroopan neuvosto sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj. Kyseiset toimijat ovat myös Suomen keskeisiä vaikutusväyliä toimeenpanon edistämässä.

Päätöslauselman hyväksymisen jälkeen Nuoret, rauha ja turvallisuus -teema on vakiintunut osaksi YK:n turvallisuusneuvoston temaattista agendaa. Esimerkiksi Afganistanin ja Syyrian tilanteissa on yhä enemmän huomioitu Nuoret, rauha ja turvallisuus -näkökulma. Myös ilmastonmuutos ja turvallisuus on usein keskustelussa liitetty nuorten osallistumiseen. Vuonna 2018 hyväksytty YK:n nuorisostrategia korostaa nuorten osallistumista muun muassa kehitykseen, rauhaan ja turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Nuorten asema on huomioitu myös joissakin poliittisissa operaatioissa ja muutamissa rauhanturvaoperaatioissa. Esimerkkinä voidaan mainita Somaliassa (UNSOM) työskentelevä nuorisoneuvonantaja. Rauhanrakennuskomissio (Peacebuilding Commission, PBC) julkaisi helmikuussa 2021 oman strategisen Nuoret, rauha ja turvallisuus toimintasuunnitelmansa. PBC

⁴ Nuoret, rauha ja turvallisuus -tematiikalla ja 2250-agendalla viitataan aihetta käsitteleviin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin 2250 (2015), 2419 (2018) ja 2535 (2020). Usein arkikielessä päätöslauselmalla 2250 tarkoitetaan koko agendaa.

on myös luonut nuorille rauhanrakentajille tilaisuuksia, joissa he voivat esitellä työtään ja suosituksiaan PBC:n maakohtaisissa tapaamisissa ja temaattisissa keskusteluissa.

YK:n järjestöt ja ohjelmat tekevät monipuolista työtä nuoret, rauha ja turvallisuus -teeman edistämiseksi. Aiheen koordinoivastuu on YK:n rauhanrakennuksen tukitoimisto PBSO:lla⁵, YK:n väestörahoitus UNFP:llä sekä niiden toimesta perustetulla nuoriin, rauhaan ja turvallisuuteen erikoistuneella sihteeristöllä humanitaarisen avun, kehityksen ja rauhanrakentamisen aloilla. Myös YK:n kehitysohjelma UNDP tekee aktiivisesti työtä lisätäkseen nuorten osallistumista rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä. YK:n pääsihteerin toimiston alaisuuteen on perustettu nuorisoedustajan tehtävä, jossa toimii tällä hetkellä Jayathma Wickramanayake. Nuorisoedustajan tehtävänä on edistää nuorten voimaannuttamista ja merkityksellistä osallistumista. Nuorisoedustajan toimistoon kuuluu myös YK:n Youth 2030 -strategiaa koordinoiva sihteeristö. Strategia toimii koko YK:n viitekehyksenä nuorten parissa tehtävässä työssä, joka liittyy rauhaan ja turvallisuuteen, ihmisoikeuksiin ja kehitysyhteistyöhön. YK:n 2250-työlle keskeinen tutkimus, ”The Missing Peace” toimii perustana globaalille 2250-agendalle ja sisältää suosituksia päätöslauselman toimeenpanemiseksi. Alueelliset organisaatiot ovat osaltaan myös aktiivisia 2250-tematiikan edistämisessä. YK on myös yhteistyössä Afrikan unionin kanssa lisännyt nuorten osallisuutta paikallisissa rauhanprosesseissa Somaliassa ja muualla Afrikan sarvessa.

Euroopan unionin merkitys 2250-työssä on kasvanut viime vuosina. Vuonna 2018 unioni hyväksyi tematiikkaa koskevat neuvoston päätelmät⁶. Lisäksi EU julkaisi vuonna 2018 nuorisostrategian ja tavoitteet vuosille 2019–2027. Niissä korostetaan nuorten merkitystä kaikilla osa-alueilla. Euroopan komission solidaarisuusjoukot tukevat nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja avustustyötä Euroopassa ja sen ulkopuolella esimerkiksi tukemalla nuorten osallistumista erilaisiin paikallisyhteisöjä vahvistaviin hankkeisiin. EU pyrkii valtavirtaistamaan nuoret, rauha ja turvallisuus -agendaa instituutioissaan ja jäsenmaissaan lisäämällä rahoitusta, nuorten osallistumisen mahdollisuuksia sekä nuorille suunnattuja ohjelmia.⁷ EU-tasolla ollaan perustamassa kansalaisyhteiskunnan ja jäsenmaiden yhteistä koalitiota Nuoret, rauha ja turvallisuus -agendan edistämiseksi.

5 YK:n rauhanrakennuksen tukitoimisto PBSO on tammikuusta 2019 asti ollut osa YK:n poliittisten asioiden osastoa (DPPA).

6 Council conclusions on the role of young people in building a secure, cohesive and harmonious society in Europe (2018/C 195/05)

7 UNOY Peacebuilders (2019), Mapping the progress of Youth, Peace and Security in the EU. The Hague.

Ensimmäinen kansainvälinen symposium nuorten myönteisestä roolista rauhanprosesseissa

Osana päätöslauselmien toimeenpanoa ja 2250 teeman edistämistä Helsingissä järjestettiin maaliskuussa 2019 ensimmäinen kansainvälinen symposium nuorten myönteisestä roolista rauhanprosesseissa (First International Symposium on Youth Participation in Peace Processes). YK:n, Suomen, Kolumbian ja Qatarin yhdessä järjestämä symposium kokosi yhteen noin sata rauhanvälityksen asiantuntijaa, rauhanvälittäjää, tutkijaa ja vaikuttajaa jakamaan kokemuksia sekä vahvistamaan verkostoja. Keskiössä olivat nuorten kokemukset rauhan ja turvallisuuden kysymyksistä. Noin puolet osallistujista oli konfliktialueilta saapuneita nuoria, joilla on omakohtaista kokemusta rauhanprosesseista. Helsingin nuorisosymposium aloitti prosessin, jonka tarkoituksena on edistää päätöslauselman 2250 ja sitä seuranneiden päätöslauselmien toimeenpanoa kansainvälisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Vuonna 2022 järjestetään korkean tason jatkokonferenssi Qatarissa.

Kuva 2. Ensimmäinen kansainvälinen symposium nuorten myönteisestä roolista rauhanprosesseissa, 5.–6. maaliskuuta 2019. Kuva: Nikke Puskala.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansalliset toimintaohjelmat luovat mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden maiden kanssa. Suomi on jakanut kokemuksia ja parhaita käytäntöjä toimintaohjelman laatimisesta esimerkiksi Nigerian kanssa. Nuoret, rauha ja turvallisuus on yksi keskeinen teema Suomen ja Nigerian välisessä yhteistyössä. Keväällä 2020 järjestettiin onnistunut videokonferenssi Suomen 2250-verkoston ja nigerialaistoimijoiden välillä kokemusten jakamiseksi. Lisäksi muun muassa CMI on ollut aktiivinen toimija nuoret, rauha ja turvallisuus -sektorilla Koillis-Nigeriassa ja laajemmin Tsad-järven alueella (Lake Chad Basin, LCB, sisältäen myös Nigerin, Kamerunin ja Tshadin). Suomen ja Nigerian 2250 -kansalliset toimintaohjelmat luovat oivan tilaisuuden yhteistyön jatkolle 2250-tematiikan saralla.

Etyj korostaa nuorten merkitystä rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä. Toimintaa on vahvistettu muun muassa ministerineuvostojulistusten⁸ avulla. Sitoumukset ovat kuitenkin jääneet vaisuiksi konsensusjärjestössä, ja Suomi toivoi muiden pohjoismaiden kanssa aktiivisempia toimia, jotka olisivat YK-sitoumusten tasolla. Nuorten osallistumista pyritään lisäämään ”Perspectives 20–30 Youth Online Academy” -aloitteessa, jossa nuoret ideoivat Etyjin kanssa uusia tapoja vastata turvallisuushaasteisiin. Etyjillä on myös useita hankkeita Kaakkois- ja Itä-Euroopassa sekä Keski-Aasiassa ja nuorisonäkökulma pyritään valtavirtaistamaan niihin.⁹ Lisäksi Etyj-puheenjohtajalla on nuoret ja turvallisuus -erityisedustaja, ja järjestössä toimii epävirallinen nuoret ja turvallisuus -ystäväryhmä, jossa Suomikin on aktiivinen.

Nuorisopolitiikan kehittäminen on keskeistä myös Euroopan neuvoston toiminnassa. Euroopan neuvoston nuoriso-osaston tehtävänä on suuntaviivojen, ohjelmien sekä rahoitus-suunnitelmien laatiminen nuorisopolitiikan kehittämiseksi. Nuoriso-osasto myös tukee rahoituksen ja koulutuksen muodossa nuorille suunnattujen osallistumista ja tietoisuutta lisäävien aktiviteettien toteuttamista¹⁰ Euroopan neuvostolla on vuodelta 2020 uusi nuorisostrategia, jonka prioriteetteihin kuuluu edistää yhteiseloja, rauhaa ja inklusiota yhteiskunnissa.

8 Declaration on Youth and Security (2015) & Declaration on the Role of Youth in Contributing to Peace and Security Efforts (2018).

9 Organization for Security and Co-operation in Europe, Youth.

10 Council of Europe, Youth.

Myös Natossa nuorten panos turvallisuuskysymyksiin on huomioitu. Marraskuussa 2020 pääsihteeri Stoltenberg ja Münchenin turvallisuuskonferenssi järjestivät ensimmäistä kertaa Nato 2030 Youth Summitin, joka toi yhteen 18–35-vuotiaita Nato-maiden kansalaisia keskustelemaan Naton poliittisesta ja sotilaallisesta vahvistamisesta ja globaalimman lähestymistavan omaksumisesta liittokunnalle. Keväällä 2021 pääsihteeri konsultoi nuorista asiantuntijoista koostuvaa Young Leaders -ryhmää laatiessaan suosituksiaan liittokunnan poliittisen roolin vahvistamisesta. Ryhmä suositteli nuorten osallistamista ja kouluttamista mm. Balkanilla, Itä-Euroopassa ja Kaukasiassa sekä yhteistyössä kansainvälisten organisaatioiden, kuten Afrikan unionin kanssa.

Kansainvälisistä kansalaisjärjestöistä erityisesti United Network of Young Peacebuilders (UNOY), Search for Common Ground (SfCG) sekä Global Coalition on Youth, Peace and Security (GCYPS) edistävät Nuoret, rauha ja turvallisuus -teemaa toiminnassaan. Alueellisista toimijoista Afrikan unioni on ottanut 2250-agendan keskeiseksi osaksi toimintaansa. Elokuussa 2020 AU julkaisi 10-vuotisen 2250-toimenpidesuunnitelman ja Afrikan maanosalle suunnatun 2250-viitekehyksen. AU nimitti jo vuonna 2018 nuorisoedustajan, joka on vienyt eteenpäin 2250-agendaa Afrikassa useiden konkreettisten aloitteiden ja toimien kautta.¹¹

Turvallisuusneuvoston päätöslauselma on kaikkia jäsenmaita sitova. Yksittäiset jäsenmaat ovat kukin tahollaan vastuussa siitä, miten ne edistävät päätöslauselman toimeenpanoa. Suomen lisäksi ainakin Kolumbia, Gambia, Nigeria ja Filippiinit ovat ilmoittaneet laativansa kansallisen toimintaohjelman. Kansallisia Nuoret, rauha ja turvallisuus -koalitioita on perustettu Suomen lisäksi esimerkiksi Kamerunissa, Jordaniassa, Nigeriassa ja Sri Lankassa. Koalitiot ovat pääasiassa nuorten johtamia ja valtioiden tukemia. Nuorten osallistumista edistäviä aloitteita on runsaasti eri puolilla maailmaa. Vaikka jäsenmailla ei ole vielä toimintaohjelmia, tehdään monissa maissa jo päätöslauselman tavoitteiden mukaista työtä nuorten aseman parantamiseksi. Esimerkkejä nuorten osallistumisesta rauhanprosessiin päätöslauselman hyväksymisen jälkeen on ollut esimerkiksi Kolumbiassa. Filippiineillä nuoret naiset ovat järjestäneet uskontojen välisiä dialogeja konfliktista kärsivissä yhteisöissä.¹²

11 Afrikassa nuorten osuus väestöstä on erityisen suuri, ja suurin osa maailman nuorista asuu Afrikan maanosassa. (Office of the Special Adviser on Africa, Youth Empowerment.)

12 Report of the Secretary-General, Youth, peace and security, 2020.

1.3 Nuoret, rauha ja turvallisuus Suomessa

Konfliktinehkäisy, rauhanvälitys ja rauhanrakennus ovat Suomen ulkopolitiikan pitkäaikaisia painopistealueita. Suomi painottaa inklusiivista lähestymistapaa rauhanprosesseihin, ja korostaa naisten ja nuorten omistajuuden, osallisuuden ja toimijuuden merkitystä rauhanprosesseissa. Suomi on tukenut nuorten rauhanvälittäjien kapasiteettia esimerkiksi Myanmarissa UNFPAn hankkeen¹³ kautta. Lisäksi ulkoministeriö on rahoittanut vuosien ajan suomalaisten kansalaisjärjestöjen työtä konflikti- ja jälleenrakennustilanteissa 2250-päätöslauselman mukaisesti. Näin on vahvistettu nuorten osallistumista, kotiutumista ja suojelua sekä konfliktien ennaltaehkäisyä.

Suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät myös laajalti työtä, joka edistää päätöslauselman 2250 toimeenpanoa. Esimerkiksi Kirkon ulkomaanavun sekä uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden rauhanverkoston ohjelmatyössä tehdään tiivistä yhteistyötä 2250-tavoitteiden edistämiseksi paikallisten ja alueellisten nuorisotoimijoiden kanssa.

Suomi toimii aktiivisesti YKTN päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus toimeenpanossa kansallisesti ja kansainvälisesti. Kolmas toimintaohjelma kattaa vuodet 2018–2021. Se sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä 1325 agendan kaikilla alueilla; rauhanprosessit, konfliktinesto ja rauhanrakennus, turvallisuussektori ja kriisinhallinta sekä naisten ja tyttöjen suojelu ja oikeuksien toteutuminen kriiseissä. Naiset, rauha ja turvallisuus sekä Nuoret rauha ja turvallisuus -agendojen väliltä on tärkeää löytää synergioita. Näistä esimerkkejä ovat nuoret naiset sekä sukupolvien välinen mentorointi ja keskustelu.

Suomessa on vahva oikeudellinen pohja ja hyviä käytäntöjä nuorten osallistamisessa. Osallistumisoikeus on kirjattu Suomen perustuslakiin, ja alle 18-vuotiaiden vuotiaiden oikeus osallistua ja vaikuttaa on velvoite myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen myötä. Suomella on erityisosaamista nuorten osallistumismahdollisuuksien vahvistamisesta: oppilaskuntatoiminta on kirjattu lukiolakiin vuonna 1983 ja nuorisovaltuustot kuntalakiin vuonna 2015. Lisäksi nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevissa kysymyksissä kirjattiin nuorisolakiin vuonna 2016.

Suomessa nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen lisääminen on yksi kansallisen demokratiaohjelman ja kansallisen lapsistrategian keskeisistä painopisteistä sekä valtakunnallisen nuorisotyön ja politiikan ohjelman (VANUPO 2020–2023)¹⁴ tärkeitä teemoja.

13 Building the Next Generation of Mediators in Myanmar to Support the Implementation of Peace Agreements and Political Dialogue.

14 Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2020–2023

Keskeistä on nuorten osaamispääoman vahvistaminen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen avulla kouluissa ja oppilaitoksissa. VANUPOssa korostetaan myös vaikuttamismahdollisuuksien yhdenvertaisuutta. Suomen YK-nuorisodelegaattiohjelma on toiminut vuodesta 1997 lähtien, ja Suomen ilmastodelegaatti on valittu vuodesta 2011 alkaen.

1.4 Muuttuva maailma: ilmastonmuutos ja uudet teknologiat

Covid-19 -pandemian vaikutus nuoriin, rauhaan ja turvallisuuteen

Globaalilla tasolla Covid-19 -pandemian vaikutukset ovat olleet erityisen vakavia konfliktista kärsiville maille. Pandemia vaikeuttaa humanitaarisen avun perillepääsyä, rauhanoperaatiota sekä rauhanprosesseja yleisesti. Valtioiden johtajat voivat myös käyttää poikkeusoloja hyväkseen ja rajoittaa niiden avulla ihmisoikeuksia ja perusvapauksia tai edistää sotatoimia muissa valtioissa. Pandemia on lisännyt eriarvoisuutta, sillä se on vaikuttanut eniten yhteiskuntien heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin. Perheväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt huomattavasti, ja eristyksissä oleminen on lisännyt yksinäisyyden tunnetta. Nuorisotyöttömyys on kasvanut, ja monet nuoret eivät pysty käymään koulua. Myös Suomessa pandemia on kasvattanut eriarvoisuutta ja heikentänyt nuorten pääsyä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Pandemia on lisännyt nuorten mielenterveysongelmia, perheväkivaltaa ja yksinäisyyttä. Kriisin kielteiset vaikutukset ovat kasaantuneet haavoittuvassa asemassa oleville nuorille, ja esimerkiksi turvapaikka- ja perheenyhdistämisprosessissa olevien nuorten tilanne herättää huolta. Myös sateenkaarinuorten henkinen hyvinvointi on heikentynyt. Etäopiskelu asettaa nuoret eriarvoiseen asemaan, sillä nuorten tukiverkostot vaihtelevat suuresti. Haasteista huolimatta nuorisojärjestöt ovat olleet innovatiivisia toiminnan kehittämisessä ja siirtämisessä verkkoon. Esimerkiksi Tik Tokia ja Instagramia on käytetty aktiivisesti nuorisojärjestöjen kampanjoissa.

Lähteet: International Crisis Group: COVID-19 and Conflict: Seven Trends to Watch Resilient Realities: Global State of Youth Civil Society Report

Päätöslauselman 2250 hyväksymisen jälkeen toimintaympäristö on muuttunut sekä Suomessa että globaalisti. Ilmastonmuutos mielletään vihdoin, osin nuorten vaikuttajien aikaansaaman paineen vuoksi, yhdeksi suurimmista globaaleista uhkista. Nämä muutokset ja kehityskulut on huomioitu myös Suomen kansallisessa toimintaohjelmassa. Uudet teknologiat ja internet ovat mahdollistaneet uusien rauhaa ja turvallisuutta edistävien alustojen ja keinojen luomisen. Ne tarjoavat innovatiivisia ja uudenlaisia mahdollisuuksia lisätä osallistumista sekä vahvistaa nuorten kapasiteettia. Suomi pyrkii tunnistamaan uusien teknologioiden tarjoamat mahdollisuudet ja riskit 2250-työssään. Myös koronaviruspandemialla on ollut merkittäviä vaikutuksia nuorten terveyteen, koulutukseen, eriarvoistumiseen ja osallistumismahdollisuuksiin. Vaikutusten lopullista laajuutta ja vakaavuutta on vaikea arvioida pitkällä aikavälillä. Ne tulee kuitenkin ottaa huomioon kautta linjan toimintaohjelman toimeenpanossa.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat lukuisat seuraukset kuten pakkomuutto ja työttömyys ovat yleisiä taustatekijöitä konfliktien synnylle. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa jo nyt yhä enemmän ihmisten elinympäristöön, elinkeinoihin ja hyvinvointiin. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden kapeneminen ovat suurimpia uhkia, sillä ne esimerkiksi heikentävät ruokaturvaa maanviljelyksen vaikeutuessa ja kalakantojen hupessa. Luonnonvarojen puute sekä ruokaturvan heikkeneminen ovat myös yleisiä konfliktien taustatekijöitä. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonympäristöjen tuhoutuminen lisäävät merkittävästi riskiä COVID-19 -kaltaisten eläinperäisten virusten ja uusien epidemioiden leviämislle. 2250-agenda tulee nähdä tiiviissä yhteydessä ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan ja Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Nuorilla on merkittävä rooli laajojen ilmastoliikkeiden synnyssä sekä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Aktivismin lisäksi nuorilla tulee kuitenkin olla pääsy viralliseen ilmastonmuutostoimia koskevaan päätöksentekoon. Nuorten kokemus ilmastoahdistus on yleistä, ja siksi nuorten tietoisuus tulee kanavoida ilmastonmuutoksen torjuntaa edistäväksi toiminnaksi.

Toinen merkittävä, erityisesti nuoriin liittyvä teema, on uudet teknologiat ja sosiaalinen media. Teknologian kehitys on mullistanut tiedonsaannin mahdollisuudet ja madaltanut merkittävästi osallistumisen kynnyksiä. Nuoret ovat entistä tietoisempia omista oikeuksistaan sekä kotimaassa ja maailmalla tapahtuvista ihmisoikeusloukkauksista. Internet ja sosiaalinen media ovat nuorille tärkeä yhteiskunnallisen vaikuttamisen väylä. Nuorten luovuus sosiaalisen median käytössä tulee nähdä vakavasti otettavana yhteiskunnallisena toimintana. Digitaalisia alustoja ja sosiaalista mediaa käytetään usein myös rauhantyössä verkostoitumistyökaluna ja niiden avulla luodaan uusia tiloja keskustelulle. Näitä väyliä voidaan hyödyntää nuorten osallistumisen mahdollistamisessa ja kannustamisessa.

Kuva 3. Opiskelua lukiassa. Kuva: Elina Manninen/Kuvatoimisto Keksi/Finland Promotion Board.

Päätöksenteon ja rauhanprosessien inklusiivisuutta onkin helppo kehittää sosiaalisen median kanavissa, mutta on vältettävä osallistumisen jäämistä pinnalliseksi. Osallistumisoikeuksien yhdenvertaisuudessa on tärkeä huomioida koulutustason, köyhyyden sekä teknologian saavutettavuuden aiheuttamat haasteet, jotka koskettavat erityisesti hauraiden maiden nuoria. Verkossa tapahtuva häirintä, syrjintä ja vihapuhe ovat demokratian ja osallistumisen kannalta merkittäviä ongelmia. Nämä vaikuttavat erityisesti naisiin, tyttöihin ja haavoittuvassa asemassa ja tilanteessa oleviin. Inklusiivisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota myös verkkoympäristössä. Vihapuheen ja häirinnän kitkemisen on oltava valtioiden prioriteetti, jotta kaikki voisivat ilmaista itseään turvallisessa tilassa myös digitaalisilla alustoilla, ja jotta jokaisen osallistumisoikeudet verkossa voidaan turvata. Kansainvälisesti osallistumisoikeuksien turvaamisen kannalta on tärkeää, että avoin, luotettava ja toimintakykyinen internet on globaalisti mahdollisimman monen saavutettavissa. On myös otettava huomioon yhdenvertaisuuskysymykset jo uusia teknologioita kehitettäessä. Kansainvälinen sääntely digitaalisten alustojen ja uusien teknologioiden osalta on vielä puutteellista.

1.5 Kohti kansallista 2250-toimintaohjelmaa

Suomi ilmoitti vuonna 2018 alkavansa valmistella toimintaohjelmaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 Nuoret, rauha ja turvallisuus toimeenpanemiseksi. Toimintaohjelman laatiminen on kirjattu myös vuoden 2019 hallitusohjelmaan ”Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta”:

”Suomi jatkaa tukeaan Nuoret, rauha ja turvallisuus -teeman mukaisille toimille ja laatii kansallisen toimeenpano-ohjelman 2250-päätöslauselman toteuttamisesta”.

Toimintaohjelman valmistelu aloitettiin konsultoimalla suomalaisten nuorten näkemyksiä rauhasta ja turvallisuudesta. Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssin ulkoministeriön toimeksiannosta laatima raportti¹⁵ konsultaatioista julkaistiin keväällä 2019. Konsultaatioissa kuultiin yli 300 nuorta ympäri Suomen. Konsultaatioita ja rauhankyselyä oli toteuttamassa lähes 20 nuorisolan toimijaa. Raporttia on hyödynnetty pohjatyönä toimintaohjelman laadinnassa. Myös varsinainen toimintaohjelma on laadittu nuorten omistajuutta korostaen sekä tiiviissä yhteistyössä nuorisolan toimijoista koostuvan 2250-verkoston kanssa. Lisäksi toimintaohjelman laadintaan on osallistunut valtionhallinnon toimijoita, tutkimuslaitoksia sekä kansalaisyhteiskunnan edustajia.

Käsillä oleva Suomen ensimmäinen kansallinen toimintaohjelma kattaa vuodet 2021–2024. Toimintaohjelman tarkoitus on toimia tiekarttana kansalliselle 2250-työlle sekä asettaa konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä 2250-agendan edistämiseksi. Keskeisenä osana ohjelman toimeenpanoa on arviointi ja seuranta, josta vastaa tehtävään nimetty ministeriöiden, tutkimuslaitosten, nuorisojärjestöjen ja muista kansalaisyhteiskunnan edustajista koostuva seurantaryhmä. Toimintaohjelman toimeenpanossa ja seurannassa on myös tärkeää mahdollistaa järjestöihin kuulumattomien nuorten osallistuminen.

Lähtökohtia nuorisotyölle laajemmin sekä 2250-päätöslauselman edistämiseksi ovat muun muassa nuorisolaki, valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2020–2023, ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2020 sekä kansallinen demokratiaohjelma 2025. Lähtökohtia ovat myös kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2019, Merkityksellinen Suomessa -ohjelma vihapuheen ja rasismien estämiseksi ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi sekä valmisteilla oleva rasismien vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma.

¹⁵ Allianssi ry: Suomalaisten ja Suomessa asuvien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia rauhasta ja turvallisuudesta. 2019.

Kuva 4. Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella pidetty ympäristösovittelun kansainvälinen kesäkurssi elokuussa 2018. Kuva: Varpu Heiskanen.

Toimintaohjelman keskiössä on nuorten osallistuminen konfliktinehkäisyyn ja rauhanprosesseihin sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Toimintaohjelman tavoitteet eroavat siis jonkin verran riippuen siitä, onko kyseessä Suomi vai kansainvälinen taso, jolla huomio kiinnittyy erityisesti konflikteista kärsiviin ja niistä toipuviin maihin. Koska haasteet eri tasoilla eroavat jonkin verran toisistaan, on myös tavoitteissa otettava huomioon erilaisten toimien tarpeellisuus. Kansallisella tasolla pääasiallisia tavoitteita ovat nuorten osallistumismahdollisuuksien laajentaminen sekä nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen. Konfliktimaissa taas keskeistä on nuorten osallisuus rauhanprosesseissa ja rauhanrakentamisessa sekä hyvän elämän mahdollistaminen.

2 Toimintaohjelman painopisteet ja tavoitteet

Suomen ensimmäisen kansallisen 2250-toimintaohjelman tavoitteena on toimia päätöslauselman toimeenpanon työkaluna ja tiekarttana. Toimintaohjelman painopisteet ovat päätöslauselman 2250 viiden toiminnan pilarin mukaisesti: osallistuminen, ennaltaehkäisy, kumppanuudet, suojele sekä aseistariisunta, kotiutuminen ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan. Läpileikkaavana teemana toimii intersektionaalisuus, joka huomioidaan tavoitteissa ja toimissa. Tässä osiossa esitellään tavoitteet, toimet ja vastuutahot, jotka ovat vastuussa toimien toteuttamisesta. Tavoitteet on luokiteltu toimintaohjelman painopisteiden alle, ja tavoitteita konkretisoidaan toimien avulla. Toimia toteutetaan osin myös muiden kansallisten toimintaohjelmien ja hankkeiden puitteissa. Toimintaohjelmaa on valmisteltu laajassa yhteistyössä. Näin on pyritty varmistamaan, että sen tavoitteet ja toimet sisältävät Suomen hallituksen, kansalaisyhteiskunnan, erityisesti nuorisjärjestöjen, nuorten ja tutkimuslaitosten näkökulmasta vaikuttavia ja hyväksi koettuja toimia edistää nuorten osallisuutta kokonaisvaltaisesti rauhaa ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä.

Läpileikkaava teema: intersektionaalisuus

Toimintaohjelmassa korostetaan kaikkien nuorten yhtäläistä oikeutta osallistua, ja tavoitteena on luoda kaikille mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Toimintaohjelman toimeenpanossa on tärkeää ottaa huomioon olemassa olevan rakenteellisen syrjinnän vaikutukset sekä puuttua niihin. Toimintaohjelmassa läpileikkaavana teemana toimii intersektionaalinen ajattelutapa. Sen mukaan yksilön identiteettiin ja yhteiskunnalliseen valta-asemaan vaikuttavat monet erilaiset tekijät. Kyseisiä risteäviä eroja tulee tarkastella suhteessa toisiinsa. Niitä ovat esimerkiksi sukupuoli, yhteiskuntaluokka, ikä, etninen tausta, toimintakyky ja seksuaalinen suuntautuminen.¹⁶ Puhuttaessa rauhanprosessien ja yhteiskunnallisen päätöksenteon inklusiivisuudesta, on tärkeää ottaa huomioon nämä erilaiset tekijät ja niiden summat, jotka vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Intersektionaalisuuden avulla pystytään torjumaan moniperusteista syrjintää, lisäämään haavoittuvien ryhmien yhdenvertaisuutta ja kohdentamaan toimenpiteitä paremmin. On myös otettava huomioon, että nuorten kokemat ongelmat ovat osittain erilaisia kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

16 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tasa-arvosanasto.

Kuva 5. Abilis-säätiön tukemien poliovammaisten ryhmä Sierra Leonessa vuonna 2014. Kuva: Katja Vis/Abilixen kuva-arkisto.

Intersektionaalisuutta on pitkään tarkasteltu sukupuolen yhteydessä, ja sukupuoli on ollut vahvistuva teema rauhanprosesseissa päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus hyväksymisestä lähtien. Myös päätöslauselmassa 2250 nuorten naisten asema otetaan huomioon. Sukupuolinäkökulman lisäksi on tärkeää tarkastella aihetta myös muiden ulottuvuuksien kannalta. Esimerkiksi seksuaalinen suuntautuminen, vammaisuus, etninen tausta, uskonto, koulutustausta sekä yhteiskunnallinen asema vaikuttavat nuorten osallistumismahdollisuuksiin myös rauhaa ja turvallisuutta koskevassa toiminnassa. Yhdessä nämä eri ulottuvuudet vaikuttavat myös sosiaalisiin etuoikeuksiin ja syrjintään. Toimintaohjelman tavoitteena on välttää haitallisten stereotyyppien vahvistumista, sillä ne edesauttavat jäämistä yhteiskunnallisen päätöksenteon ulkopuolelle.

Eri sukupuolta edustavien nuorten poliittinen osallistuminen, aktiivisuus ja osallistumismahdollisuudet vaihtelevat globaalisti. Nuorten naisten poliittinen osallistuminen on vähäistä kansainvälisesti, mutta Suomessa nuoret naiset ovat poliittisesti nuoria miehiä aktiivisempia. Yhteistä on kuitenkin se, että naisia on johtotehtävissä edelleen vähän, myös Suomessa. Nuoret miehet ovat suuressa syrjäytymisvaarassa, ja koulupudokkaiden tilanteeseen onkin reagoitava varhaisessa vaiheessa. Poikien kapeat, perinteiseen kovuuteen kannustavat roolimallit ovat kohtuuttomia poikien itsensä kannalta. Ne myös hidastavat tasa-arvon ja pehmeämpien arvojen edistämistä yhteiskunnassa. Nuoret naiset ja tytöt kokevat epätasa-arvoa sekä kansainvälisesti että Suomessa. Erityisesti

seksuaalinen väkivalta ja -häirintä sekä vihapuhe, myös verkossa, uhkaavat tyttöjen turvallisuutta. Suomessa nuoret miehet ovat tilastoissa yliedustettuina niin väkivallan tekijöinä kuin uhreina¹⁷. Nuorten oma rauhaa ja turvallisuutta edistävä työ ottaa usein huomioon sukupuolen. Se pyrkii aktiivisesti lisäämään sukupuolten välistä tasa-arvoa, tietämystä seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksista sekä seksuaalisesta väkivallasta.

Nuoruudessa yksilöiden identiteetit muovautuvat ympäröivän yhteiskunnan vaikutuksen seurauksena. Siksi nuorille on tarjottava yhdenvertaisuutta ja rauhanomaisia toimintatapoja vahvistavaa koulutusta. Lisäksi on purettava yhteiskunnallisia rakenteita, jotka syrjivät ja jättävät päätöksenteon ulkopuolelle. Vastaavasti on edistettävä kannustavaa ilmapiiriä nuorten osallistumiselle ja luotava rakenteita nuorten osallistumisen mahdollistamiseksi. Globaalisti suuri osa nuorista ei saa rauhankasvatusta eikä mahdollisuutta osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Nuorisotyöttömyys on monissa maissa suurta, ja väestönkasvu ja koronaviruspandemia hankaloittavat tilannetta entisestään.

Erityisen haavoittuvassa asemassa sekä kansainvälisesti että kansallisesti ovat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Etninen tausta ja seksuaalinen suuntautuminen kasvattavat nuorten turvattomuuden tunnetta ja syrjäytymisen riskiä moninkertaisesti. Etniset ja uskonnolliset vähemmistöt kohtaavat suuria haasteita yhdenvertaisen osallistumisen ja vaikuttamisen suhteen. Toimintaohjelmassa otetaan huomioon myös vammaisuuden erilaiset ilmenemät ja se, miten ne vaikuttavat yksilön osallistumiseen. Esimerkiksi koulutuksen taso, yksilön kokemus väkivalta sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeuksien toteutuminen vaihtelevat suuresti vammasta riippuen. Toimintaohjelmassa pyritään käsittelemään toimintakykyä osana monia intersektionaalisia tekijöitä, eikä erillisenä kategoriana. Siitä huolimatta, että jotkut vähemmistöt kokevat enemmän syrjintää, halutaan välttää yksinkertaisuutta, jossa jokin ryhmä tai yksilö on yksilöotteisesti haavoittuvainen. Usein yksilöön kohdistuu moniperusteista syrjintää, ja esimerkiksi etniseen vähemmistöön kuuluvan naisen asema on valtaväestöön kuuluvaa naista heikompi. Ei siis voida yleistää esimerkiksi naisten ja tyttöjen kokevan täysin samanlaisia ongelmia risteävistä eroista huolimatta.

Intersektionaalista lähestymistapaa edistetään toimintaohjelmassa osallistamalla erilaisia nuoria ja nuorisojärjestöjä sekä tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua myös toimintaohjelman seurantaan ja arviointiin. Lisäksi painopisteissä ja tavoitteissa otetaan läpileikkaavasti huomioon kaikkien nuorten yhdenvertainen mahdollisuus osallistua, ja toimintaohjelman vastuutahoilta edellytetään yhdenvertaisuuden edistämistä. Vastuutahojen tulee kiinnittää toiminnassaan huomiota esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Intersektionaalinen lähestymistapa edellyttää myös sen huomioimista, että osa nuorista tarvitsee enemmän tukea osallistuakseen merkityksellisesti päätöksentekoon. Vastuutahojen tulee ottaa tämä huomioon toiminnan suunnittelussa ja resursoinnissa.

¹⁷ Rikoksantorjunta.fi: Naisiin ja miehiin kohdistuva väkivalta.

2.1 Painopiste 1: Osallistuminen

Suomen 2250-toiminnan keskeinen tavoite on lisätä nuorten osallistumismahdollisuuksia päätöksenteon kaikilla tasoilla konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi sekä kestävän rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi. Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisäämällä voidaan kasvattaa nuorten luottamusta paitsi omaan tulevaisuuteensa, myös yhteiskunnallisten rakenteiden sekä kansallisten, alueellisten ja kansainvälisten instituutioiden toimivuuteen ja myötävaikuttaa kestävän rauhan rakentamiseen. Nuorten osallistumisessa julkiseen keskusteluun on tapahtunut edistystä. Esimerkiksi nuorten äänestysaktiivisuus on ollut kasvussa. Nuorten merkityksellinen osallistuminen¹⁸ erityisesti rauhan ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä on kuitenkin edelleen haaste niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.

Kuva 6. Uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden rauhanverkosto tukee nuoria ympäri maailmaa toimimaan rauhan puolesta ja kehittämään nuorisolähtöistä työtä väkivallan ehkäisemiseksi. Rauhanverkosto järjesti 4.–6.12.2019 ulkoministeriön tuella ja yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden Afrikan Unionin ja Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH kanssa nuorisofoorumin Jakartassa. Foorumi toi yhteen nuoria Afrikan alueelta ja Kaakkois-Aasiasta osana kansainvälistä Interfaith Dialogue on Violent Extremism (iDove)-nuorten rauhan ohjelmaa. Kuvissa nuorisofoorumin osallistujat suunnittelevat yhteistyötä ja jakavat parhaita käytäntöjä väkivaltaisen ekstremismin kitkemiseksi yhteisöistä. Kuva: Wahyu Kusumo/Kirkon ulkomaanapu.

¹⁸ Merkityksellinen osallistuminen määritellään toimintaohjelmassa nuorille itselleen ja laajemmin yhteiskunnalle merkityksellisenä osallistumisena, jossa nuorten osallistumisella on konkreettisia vaikutuksia yhteiskuntaan.

Merkityksellinen osallistuminen edellyttää, että kaikilla nuorilla on mahdollisuus osallistua paitsi heitä koskevien päätösten tekoon, myös niiden suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan. Nuorten merkityksellinen osallistuminen vaatii nykyisten toimintatapojen uudelleen arviointia ja niiden kehittämistä niin, että ne saavuttavat paremmin eritaustaiset nuoret. Toimintaohjelmassa nuorten osallistumisen nähdään toimivan kahdella, toisiinsa vaikuttavalla tasolla. Nämä ovat vaikuttaminen ja osallistuminen demokraattiseen päätöksentekoon sekä vapaamuotoinen vaikuttaminen esimerkiksi sosiaalisen median ja mielenosoitusten kautta. Nuorten turvallinen osallistuminen molemmilla tasoilla tulee taata ilman pelkoa häirinnästä tai väkivallasta.

Toimintaohjelman tavoitteena on lisätä nuorten osallistumismahdollisuuksia päätöksenteon kaikilla tasoilla ja kaikissa tilanteissa. Myös poikkeustilanteissa on tärkeää mahdollistaa nuorten osallistuminen päätöksentekoon. Yhteistyö nuorten ja nuorisojärjestöjen kanssa, positiiviset esimerkit, nuorten kapasiteetin vahvistaminen sekä nuorten tukeminen ja mentorointi lisäävät heidän osallistumisensa vaikuttavuutta. On tunnistettava maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten sekä diasporaan kuuluvien nuorten potentiaali ja asiantuntijuus rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Nuoret myös luovat uutta vaikuttamisen kulttuuria esimerkiksi sosiaalisen median, urheilun ja taiteen aloilla. On etsittävä uusia ja innovatiivisia vaikuttamisen, dialogin ja osallistumisen tapoja ja paikkoja. Näissä on hyödynnettävä sosiaalisen median sekä teknologian kehittymisen suomia mahdollisuuksia.

Toimintaohjelman toimeenpanosta vastaavien tahojen on huomioitava toimissaan nuorten moninaisuus ja yhdenvertaisuus. Vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien esteettömyyteen ja saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Esteitä osallistumiselle voivat olla rakenteellisten esteiden lisäksi esimerkiksi sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, toimintakyky, etninen tausta, seksuaalinen suuntautuminen, kieli, kansalaisuus, maailmankatsomus, koulutus sekä ammatti tai sosioekonominen tausta. Erilaisista taustoista tulevien ja erilaista osaamista omaavien nuorten osallistumismahdollisuuksia on vahvistettava. Jokaiselle, myös haavoittuvassa asemassa ja tilanteessa oleville nuorille, on taattava yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon kaikilla tasoilla. Kielenkäytön tulee olla eritaustaisille nuorille helposti lähestyttävää ja ymmärrettävää, ja nuorille tulee tarjota mahdollisuus saada tietoa ja vaikuttaa omalla kielellään. Samoin tulee taata vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien turvallisuus, esimerkiksi ehkäisemällä ja eliminoimalla verkossa tapahtuvaa häirintää ja sukupuolittunutta väkivaltaa.

Suomi kiinnittää erityistä huomiota rauhanprosessien inklusiivisuuteen ja paikalliseen omistajuuteen. Kansainvälisesti Suomi pyrkii edistämään paikallistason nuorten roolia, vaikutusvaltaa ja merkityksellistä osallistumista konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa sekä konfliktien jälkeisissä tilanteissa. Tutkimusten mukaan laaja, myös nuoret mukaan ottava osallistaminen on ensisijaisen tärkeää rauhanprosessien tuloksellisuuden

ja kestävyuden kannalta. Suomi pyrkii lisäämään tietoisuutta nuorten myönteisestä roolista rauhanprosesseissa ja vahvistamaan nuorten rauhanvälittäjien ja -rakentajien kapasiteettia. Lisäksi edistetään paikallisten nuorten osallistamista rauhanprosesseihin. Viranomaisten yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa on vahvistettava nuorten roolin edistämiseksi.

Nuorten myönteinen rooli ja näkökulmat tulee ottaa läpileikkaavasti huomioon myös humanitaarisessa avustustoiminnassa ja laajemmin toiminnan jatkumossa. Siinä humanitaarinen apu, kehitysyhteistyö ja rauhantyö toteutetaan saumattomasti ja usein samanaikaisesti (kolmoisneksus¹⁹). 2250-teema tulee nostaa läpileikkaavasti myös kriisinhallintaan, ja nuorten osallisuutta näissä toimissa tulee lisätä.

TAVOITE 1: Eritaustaisten nuorten osallistumismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla ovat lisääntyneet ja nuorten rooli, vaikutusvalta ja merkityksellinen osallistuminen konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa on vahvistunut.

Alatavoite 1: Nuorten merkitykselliseen osallistumiseen liittyviä haasteita ja esteitä on tunnistettu ja niitä on poistettu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi lisää koulutusta nuorten osallistamisesta rauhan ja turvallisuuden kysymysten parissa työskenteleville	UM, SM, PLM, CMC, OM
Suomi ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja tiedostaa poikien ja nuorten miesten erityisen riskin syrjäytymisessä	STM, OKM, TEM, SM

¹⁹ "Kolmoisneksus-lähestymistapa tarkoittaa toimia, joilla pyritään vahvistamaan kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhantyön välisen yhteistyön johdonmukaisuutta ja täydentävyyttä. Tavoitteena on edistää eri toimintojen ja toimijoiden välisiä positiivisia kytköksiä ja muodostaa eri toimijoiden kesken näkymä kollektiivisista tuloksista, joita kohti kaikki työskentelevät oman toimintansa kautta." Kehityspoliittisen toimikunnan analyysi: Yhdessä enemmän kuin osiensa summa – Miksi Suomen kehitysyhteistyö, humanitaarinen apu ja rauhantyö tarvitsevat yhteisen suunnan? Maaliskuu 2021.

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee tutkimusta, joka lisää tietoa ja ymmärrystä niistä tekijöistä, jotka edesauttavat nuorten osallisuutta ja toiminnan vaikuttavuutta rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä	UM
Suomi lisää eritaustaisten nuorten tietoisuutta nuorten osallistumismahdollisuuksista ja vahvistaa nuorten kapasiteettia osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, kiinnittäen erityishuomiota naisiin ja tyttöihin kansainvälisellä tasolla	kaikki
Suomi kiinnittää erityistä huomiota nuorten osallistumisen esteettömyyteen, saavutettavuuteen, turvallisuuteen ja inklusiivisuuteen	kaikki
Suomi tukee nuorten osallistumista poliittiseen päätöksentekoon esimerkiksi kutsumalla nuorisoeustajia mukaan valmisteleviin työryhmiin ja tukemalla puolueita nuorten osallistamisessa puolueiden toiminnassa, päätöksenteossa sekä vaaleissa	STM, OKM, TEM, SM, OM, UM, kansalaisjärjestöt
Suomi poistaa vammaisuuden erilaisista ilmenemistä johtuvia esteitä ja lisää vammaisten nuorten osallistumismahdollisuuksia	kaikki

Alatavoite 2: Nuorten merkityksellinen osallistuminen päätöksentekoon rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä on lisääntynyt

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee nuorisoeustajien osallistumista keskeisiin kokouksiin sekä niiden suunnitteluun osana kokousdelegaatiota	kaikki vastuuministeriöt
Suomi kehittää nuorisodelegaattiohjelmien edustavuutta ja osallisuutta	UM, YM, kansalaisjärjestöt
Suomi tukee nuorten osallistumista harjoitteluohjelmiin (JPO, UNV, EU:n siviilikriisinhallintaoperaatiot) kansainvälisissä järjestöissä	UM, CMC

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi lisää tietoisuutta nuorten osallistumisen positiivisista vaikutuksista rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä	UM, OKM, STM, YM, SM, PLM, kansalaisjärjestöt
Suomi tukee ja kehittää uusia ja innovatiivisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia nuorille	UM, OKM, STM, SM, OM, kansalaisjärjestöt

Alatavoite 3: Tietoisuus nuorten myönteisestä roolista ja nuorten määrä rauhanprosesseissa, rauhanvälityksessä ja siirtymäprosesseissa on kansainvälisellä tasolla lisääntynyt

Toimet

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi vahvistaa nuorten rauhanrakentajien kapasiteettia koulutuksella ja sukupolvet ylittävällä mentoroinnilla	UM, kansalaisjärjestöt
Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää nuorten rauhanrakentajien keskinäistä dialogia ja kokemusten jakamista	UM, kansalaisjärjestöt
Suomi järjestää koulutusta viranomaisille ja muille toimijoille nuorten näkökulmien sisällyttämisestä rauhanprosessien eri vaiheisiin	UM
Suomi edistää 2250-näkökulmaa sekä nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kansainvälisten sopimusten, päätöslauselmien ja sitoumuksien valmistelu-, neuvottelu-, täytäntöönpano- ja seurantavaiheissa	UM

Alatavoite 4: 2250-näkökulma kehitysyhteistyössä, humanitaarisessa avustustoiminnassa ja rauhantyössä on vahvistunut

Toimet

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää 2250-näkökulman sisällyttämistä kriisinhallintaoperaatioiden ja missioiden mandaatteihin	UM, PLM
Suomi edistää 2250-näkökulman sisällyttämistä kriisinhallintakoulutukseen ja -harjoituksiin sekä niitä käsitteleviin kansainvälisiin keskusteluihin	UM, SM, CMC, PLM, PE, FINCENT
Suomi lisää nuorten tietoisuutta rauhantyöhön, kriisinhallintaan ja humanitaariseen toimintaan liittyvistä teemoista	UM, PLM, SM, OKM, PLM, CMC, kansalaisjärjestöt
Humanitaarisen avun linjauksen mukaisesti Suomi kiinnittää erityistä huomiota vammaisten henkilöiden asemaan sekä naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyteen hätätilanteissa	UM, kansalaisjärjestöt
Suomi kiinnittää huomiota 2250-näkökulmaan kehitysyhteistyössä	UM, kansalaisjärjestöt

2.2 Painopiste 2: Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisemällä konflikteja ja väkivaltaa säästetään erityisesti ihmishenkiä, mutta myös tärkeitä resursseja. Huomio tulisi suunnata nykyistä enemmän väkivallan ehkäisemiseen tehokkaana rauhan saavuttamisen keinona.²⁰ Ennaltaehkäisevillä toimilla pyritään puuttumaan väkivallan ja konfliktien taustalla oleviin rakenteellisiin tekijöihin, kuten eriarvoisuuteen, syrjintään, syrjäytymiseen sekä ihmisoikeusloukkauksiin. Intersektionaalisen näkökulman mukaisesti on kiinnitettävä huomiota myös moniperusteiseen syrjintään, ja pyrittävä purkamaan sitä tukevia rakenteita. Ihmisoikeudet ovat keskeinen perusta nuoret, rauha ja turvallisuus -toiminnalle. Niiden kunnioittaminen, suojeleminen ja toteutumisen takaaminen ehkäisevät myös konflikteja.

Nuoria ei pidä nähdä vain uhreina tai potentiaalisina väkivallan tekijöinä, vaan myös myönteisenä voimavarana ja aktiivisina toimijoina syrjinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyssä sekä yhdenvertaisuuden ja rauhankulttuurin edistämiseksi. Ilmastonmuutos on merkittävä turvallisuusuhka. Sen ehkäisemisessä on tärkeää torjua ympäristöongelmia, kuten saastumista ja luonnon monimuotoisuuden kapenemista. Nämä ovat uhkien moninkertaistajia ja vaikuttavat jo entistä enemmän ihmisten elinympäristöön, elinkeinoin, hyvinvointiin ja turvallisuuskäsitykseen.²¹ Nuorten myönteinen rooli tulee tunnistaa myös ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjunnassa, luonnon monimuotoisuuden suojelemissa sekä niihin liittyvässä päätöksenteossa.

Nuorten syrjäytyminen yhteiskunnallisena kysymyksenä ja haasteena sekä turvallisuus-kysymyksenä on tunnistettu pitkään kansallisesti ja globaalisti. Lisäksi köyhyys, näköalattomuus sekä koulutuksen ja toimeentulomahdollisuuksien puute altistavat konfliktin jälkeisen väkivallan kierteen jatkamiseen ja aseellisiin ryhmittymiin palaamiseen. Syrjäytymisen ehkäiseminen estää myös väkivaltaista radikalisoitumista, sillä ääriliikkeet pyrkivät usein rekrytoimaan syrjäytyneitä nuoria, jotka kaipaavat elämäänsä yhteisöä ja merkityksellisyyden tunnetta. Nuorten potentiaali myös terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä on viime vuosina tunnistettu entistä paremmin. YK:n pääsihteerin toimintaohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi (2016)²² korostaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa näihin turvallisuusuhkiin, ja huomioi nuorten potentiaalin rauhanrakentajina.

20 YK ja Maailmanpankki, Pathways for Peace: Inclusive Approaches to Preventing Violent Conflict.

21 Lotta Haikkola ja Sami Myllyniemi (toim.), Nuorisobarometri 2019.

22 YK, Plan of Action to Prevent Violent Extremism

Kuva 7. Business skills training-koulutus Kampalassa. Kuva: Pakolaisapu/Outi Neuvonen.

Suomi painottaa ennaltaehkäisevien toimien merkitystä, ja nuorten merkittävä rooli tunnustetaan yhä paremmin myös kansallisesti. Suomen kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmassa (2019–2023)²³ nuoret tunnustetaan suureksi voimavaraksi väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä, rauhan rakentamisessa ja vastakkainasettelun vähentämisessä. Tavoitteena on saada nuoret mukaan väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismiä ehkäisevään työhön sekä sen suunnitteluun ja toteutukseen. Nuorisojärjestöjä on mukana asiantuntijajäsenenä kansallisessa yhteistyöverkostossa, joka sisäministeriön johdolla koordinoi työtä. Nämä nuorisojärjestöt vastaavat osasta toimenpiteitä yhteistyössä viranomaisten kanssa. Suomi jatkaa kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman aktiivista toimeenpanoa myös osana 2250-työtä.

Suomessa nuorten turvallisuushaasteita ovat erityisesti kouluväkivalta ja -kiusaaminen sekä syrjintä ja syrjäytyminen. Turvattomuutta aiheuttavat myös esimerkiksi taloudellinen epävarmuus, työttömyys tai pätkätyöt sekä riippuvuus vanhemmista tai valtion tukijärjestelmistä. Lisäksi mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat yleisimpiä nuorten terveyshaittojen, syrjäytymisen ja pitkäaikaisen työkyvyttömyyden aiheuttajia. Itsemurha on Suomessa yksi yleisimmistä kuolinsyistä 15–24-vuotiailla nuorilla, erityisesti miehillä.

²³ Sisäministeriö, Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2019–2023

Itsemurhien ehkäisy on tärkeä osa turvallisuutta.²⁴ Edellä mainitut ongelmat usein kasautuvat huonoimmassa asemassa oleville nuorille ja periytyvät sukupolvilta toisille.

Nuorten turvallisuutta parannetaan edistämällä yhdenvertaisuutta, vahvistamalla nuorten sosiaalista osaamista, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä lisäämällä nuorten valmiuksia toimia syrjintätilanteissa. Keskeistä on syrjivien rakenteiden, toimintatapojen ja kulttuurin purkaminen. Syrjittyjen ja kiusattujen tukeminen on myös keskeistä toimintaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Kouluväkivalta ja -kiusaaminen ovat yhä merkittäviä ongelmia Suomessa, vaikka niitä on pyritty kitkemään muun muassa ulkomaillakin tunnetun KiVa Koulu -ohjelman kautta. Väkivaltaa ja kiusaamista tapahtuu sekä koulussa, internetissä että harrastuksissa. Nuoria tulee myös suojella kotona tapahtuvalta väkivallalta. Näissä ongelmissa varhainen puuttuminen on erityisen tärkeää.

Syrjinnän, väkivallan ja kiusaamisen ehkäisyn avulla voidaan myös ehkäistä radikalisoitumista. Ääriliikkeet pyrkivät usein värväämään syrjäytyneitä nuoria tarjoamalla heille merkityksellisyden tunnetta ja yhteisöllisyyttä. Eniten syrjintää, väkivaltaa ja kiusaamista kohtaavat romaninuoret, maahanmuuttajataustaiset, vammaiset nuoret sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret.²⁵ Monet kokevat myös moniperusteista syrjintää, joka on suuri turvallisuusuhka. Myös Suomessa muun muassa vihapuhe, väkivalta ja sukupuolittunut väkivalta ovat nuorille merkittäviä turvallisuusuhkia.

Tasa-arvoinen, laadukas ja tutkittuun tietoon perustuva koulutus nähdään parhaana turvana syrjäytymistä ja näköalattomuutta vastaan. Laadukas koulutus antaa nuorille työkaluja väkivaltaisen ääriajattelun torjumiseen. Samalla se tarjoaa nuorille mahdollisuuksia edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä rauhallista, suvaitsevaista, monikulttuurista ja uskontojen välistä vuoropuhelua edistävää yhteiskuntaa. Globaalisti tyttöjen ja naisten kouluttautumismahdollisuudet ovat poikia ja miehiä heikommat. Suomessa miehet keskeyttävät opintonsa useammin kuin naiset. Koulutus, työmahdollisuudet ja niihin liittyvät tulevaisuuden näköalat ovat tärkeitä radikalisaation ja rikollisuuden ehkäisyssä nuorten miesten keskuudessa niin Suomessa kuin muualla maailmassa. Suomessa koulutuksen periytyvyys väheni vuosikymmenien ajan, mutta hyvä kehitys on viime vuosina pysähtynyt. Nuorten mahdollisuuksia kaventaa myös työelämän eriytyminen miesten ja naisten aloihin. Raja-aitoja tulisi pyrkiä rikkomaan siten, että nuoret pystyvät tavoittelemaan unelmiaan riippumatta sukupuolesta tai muista ominaisuuksista.

²⁴ Kansallisen lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelman tavoite- ja toimenpidesuunnitelma vuosille 2018–2025.

²⁵ Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2020–2023

Opetuksessa, nuorisotyössä sekä opettajien ja nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa on vahvistettava globaalikasvatuksen sekä rauhan-, ihmisoikeus-, demokratia- ja kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksen roolia. Suomessa hyväksi havaittujen rauhankasvatus-työkalujen ja -hankkeiden leviämistä tulee edistää myös kansainvälisesti. On edistettävä medialukutaitoa sekä kriittistä ajattelua opettajankoulutuksessa, kouluissa, nuorisotyössä ja viranomaisten koulutuksessa. Kouluväkivallan ja -kiusaamisen vastaiseen työhön kouluissa ja oppilaitoksissa tulee panostaa. Mielenterveyttä ja sosiaalisia taitoja tulee edistää esimerkiksi vahvistamalla tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista. On myös rohkaistava eritaustaisten ja erilaisia mielipiteitä omaavien nuorten välistä dialogia.

Myös nuorten taloudellinen voimaannuttaminen vaatii erityistä huomiota. Nuorille, niin kotimaassa kuin hauraissa olosuhteissa, tulee tarjota mahdollisuuksia tukemalla ammatillista koulutusta, työllistymismahdollisuuksia sekä siirtymistä koulusta työelämään. Talous- ja kansalaistaitojen opetuksen avulla voidaan tukea nuorten itsenäistymistä. On panostettava nuorten työmarkkinoille valmistavaan, laadukkaaseen koulutukseen, osaamiseen ja ammattitaitoon. Lisäksi on panostettava merkityksellisiin työharjoittelumahdollisuuksiin ja työllistymispolkujen luomiseen. On huomioitava digitalisaation vaikutukset koulutukseen ja työelämään. Työnantajilla on merkittävä rooli nuorten työllistymisen tukemisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Toimissa on otettava huomioon sukupuolinäkökulma, ja kiinnitettävä erityistä huomiota kaikkein haavoittuvimmassa asemassa ja tilanteessa oleviin sekä eri taustoista tulevien nuorten erilaisiin tarpeisiin.

Kuva 8. Ammatilliseen koulutukseen osallistuneet gambialaiset nuoret juhlivat valmistujaisia maaliskuussa 2019. Suomen ja Gambian YMCA:n yhteistyötä nuorten toimeentulon ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseksi tuetaan Suomen kehitysyhteistyövaroin. Kuva: Suomen YMCA:n liitto.

Kuva 9. Nuorten työpaja Sininen verstaas, Helsinki. Kuva: Elina Manninen/Kuvatoimisto Keksi/Finland Promotion Board.

Suomessa on monia toimijoita, jotka tekevät arvokasta työtä nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi, tietoisuuden levittämiseksi, syrjinnän ehkäisemiseksi sekä aitojen ja ennakkoluulottomien kohtaamispaikkojen järjestämiseksi. Kansalaisjärjestöt, nuorisojärjestöt, urheiluseurat, seurakunnat, mielenterveys- ja päihdetyötä tekevät sekä erilaiset verkostot ovat syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ja hyvinvoinnin edistämässä keskeisessä roolissa. Järjestöt tavoittavat usein myös vaikeammin tavoitettavissa olevia ryhmiä. On tärkeää taata näiden toimijoiden toiminnan jatkuvuus ja yhteistyön kehittyminen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää pakolais- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten perustamien yhdistysten tukemiseen ja kapasiteetin vahvistamiseen. Oikeus harrastamiseen tulee turvata kaikista sosioekonomisista taustoista tuleville nuorille. Harrastusten kautta lisätään voimaannuttavia ryhmään kuulumisen kokemuksia, kasvatetaan sosiaalista pääomaa ja vahvistetaan itsetunnon kehittymistä.

Ennaltaehkäisevässä toiminnassa on kiinnitettävä huomiota digitaaliseen ympäristöön. Verkossa levitetään paljon valeuutisia ja muuta vahingollista aineistoa. Sosiaalinen media ja teknologian kehittyminen tarjoavat myös uusia alustoja ja verkostoja, joiden kautta voidaan levittää oikeaa ja faktoihin perustuvaa tietoa. On tunnistettava nuorten osaaminen ja asiantuntijuus näiden alustojen luomisessa ja oikean tiedon levittämisessä sekä tuettava sitä. Samalla tulee varmistaa, että kaikilla on yhtäläinen pääsy digitaaliseen ympäristöön sekä valmiudet toimia vastuullisesti ja kriittisesti sen palveluissa. On myös

varmistettava, että digitaaliset palvelut ovat häirinnästä ja väkivallasta vapaita. Koska väkivallan määritelmä on laajentunut, on otettava paremmin huomioon myös verkossa tapahtuva väkivalta sekä verkon ja sen ulkopuolella tapahtuvan väkivallan välinen jatkumo

TAVOITE 2: Nuorten rooli syrjäytymisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä sekä suvaitsevaisuuden ja rauhan kulttuurin edistämässä on lisääntynyt

Alatavoite 1: Nuorten potentiaalia väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismiä ehkäisevässä työssä on hyödynnetty

Toimet

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi huomioi nuorten myönteisen roolin ja potentiaalisen kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmassa ja sen toimeenpanossa	SM, STM, OKM, UM
Suomi edistää nuorten osallistumista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisytyöhön sekä sen suunnitteluun ja toteutukseen	SM, STM, OKM, UM, kansalaisjärjestöt

Alatavoite 2: Laadukasta koulutusta rauhan edistämisen välineenä on korostettu ja koulujen sekä nuorisotyön yhteiskunnallista kasvatustehtävää on vahvistettu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi pyrkii edistämään väkivallattomien toimintatapojen tutkimusta ja koulutusta	OKM
Suomi ehkäisee virheellisen tiedon leviämistä edistämällä medialukutaitoa ja kriittistä ajattelua opettajankoulutuksessa, kouluissa ja nuorisotyössä	OKM, kansalaisjärjestöt
Suomi lisää koulujen ja kansalaisjärjestöjen yhteistyötä rauhankasvatuksessa	OKM, OM, kansalaisjärjestöt

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi vahvistaa konfliktienratkaisutaitojen sekä globaalikasvatuksen (mukaan lukien ympäristökasvatus, ympäristösovittelu, demokratiakasvatus, ihmisoikeuskasvatus, rauhankasvatus, dialogi) roolia koulutuksessa ja nuorisotyössä sekä opettajien ja nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa	OKM, UM, OM, kansalaisjärjestöt
Suomi lisää tietoisuutta ja viestii laadukkaana koulutuksen roolista syrjäytymisen, väkivallan ja konfliktien ennaltaehkäisyssä	UM, OKM, SM, TEM, kansalaisjärjestöt
Suomi kiinnittää erityistä huomiota koulutuksen rooliin seksuaalisen häirinnän ehkäisemisessä	OKM, UM, kansalaisjärjestöt

Alatavoite 3: Nuorten taloudellisia, ammatillisia ja sosiaalisia mahdollisuuksia on vahvistettu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää nuorten mukaan ottamista nuorten taloudellisia, ammatillisia ja sosiaalisia mahdollisuuksia koskevien aloitteiden suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan	OKM, TEM, OM
Suomi ehkäisee koulutuksessa ja työmarkkinoilla ilmenevää syrjintää ja purkaa rakenteellista syrjintää	OKM, TEM

Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee nuorten ammatillista koulutusta, työllisyysmahdollisuuksia sekä edistää nuorten yrittäjyyttä vahvistamalla työelämään liittyvää osaamista eri koulutusasteilla	OKM, TEM, UM, kansalaisjärjestöt

Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi parantaa nuorten koulutusta ja taloudellisia mahdollisuuksia hauraisissa maissa	UM, kansalaisjärjestöt

Alatavoite 4: Nuorten osallisuus rauhan ja yhdenvertaisuuden edistämässä on lisääntynyt ja esteitä on tunnistettu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi lisää yhteistyötä valtion ja nuorten kansalaistoiminnan välillä	UM, OKM, TEM, SM, STM, YM, OM
Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tunnistaa nuorten rauhantyöhön liittyviä esteitä, tukee nuorten osallisuutta rauhantyöhön ja rauhantyötä tekeviä nuorisjärjestöjä sekä rauhanverkostoja yhteiskunnan eri tasoilla	UM
Suomi kehittää nuorille uusia väyliä ja mekanismeja vaikuttaa rauhan edistämiseen	UM, kansalaisjärjestöt
Suomi tukee nuorten keskuudessa käytävää kulttuurien, uskontojen ja puolueiden välistä dialogia sekä tekee yhteistyötä dialogia edistävien ja rauhantyötä tekevien nuorisjärjestöjen kanssa	UM, OKM, kansalaisjärjestöt
Suomi tunnistaa nuorten roolin sosiaalisen median ja uusien teknologioiden osaajina, ja kannustaa nuoria uusien alustojen luomiseen	UM, OKM, TEM, SM

2.3 Painopiste 3: Kumppanuudet

Suomi korostaa monipuolisten kumppanuuksien merkitystä toimintaohjelman toimeenpanossa. Yhteiskunnan eri toimijoiden aktiivinen osallistuminen ja monipuoliset kumppanuudet ovat kestävän rauhan ja kehityksen perusta. Eri sidosryhmien kumppanuuksien luominen ja vahvistaminen on keskeistä paitsi väkivaltaisten konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja rauhan ylläpitämiseksi, myös demokratian ja sääntöihin perustuvan monenkeskisen järjestelmän vahvistamiseksi. Monipuoliset kumppanuudet ovat Suomelle ominaisia vahvuuksia. Suomi pyrkii edistämään tehokkaammin tavoitteitaan eri kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa luotujen kumppanuuksien avulla. Monia eri toimijoita poikkileikkaavasti koskettavan 2250-agendan tehokas toimeenpano vaatii kumppaneita ja yhteistyötä eri sektoreilta ja aloilta niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Kansallisella tasolla merkittävimpiä toimijoita ja kumppaneita ovat ministeriöt ja laitokset, akateeminen yhteisö ja kansalaisjärjestöt, erityisesti nuorisojärjestöt. Toimijoiden yhteistyön odotetaan myös selkiytyvän ja lisääntyvän kansallisen toimintaohjelman seurannan myötä, sillä toimijat tapaavat säännöllisesti seurantaryhmässä.

Kumppanuuksien solmimisessa tarvitaan asennemuutosta ja luovuutta, ja erityisesti nuoret tulee tunnistaa tasavertaisina ja tarpeellisina kumppaneina kestävän rauhan takaamiseksi. Nuorten merkityksellinen ja monialainen osallistuminen luo mahdollisuuksia kehittää uusia ideoita ja tapoja rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi. Etenkin sukupolvet ja sektorit ylittävä tasavertainen yhteistyö nähdään tärkeänä. Nuorten kapasiteettiin ja johtajuuteen sijoittaminen, osallistumismahdollisuuksien edistäminen, tiedonvaihto, tuki ja aktiivinen kuunteleminen tekevät nuorten osallistumisesta vaikuttavampaa. Mentorointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta esimerkiksi kokeneiden suomalaisten rauhanjärjestöjen tietotaito saadaan nuorten ja nuorisojärjestöjen käyttöön.

On vahvistettava julkisen hallinnon yhteistyötä ja kumppanuuksia nuorisojärjestöjen sekä nuorten parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen kanssa. Järjestöjen toimintaan ja sitä kautta nuoriin investoiminen on osa rauhan rakentamista ja ylläpitoa. Kumppanuudet ja yhteistyö hallitusten kanssa lisäävät nuorisojärjestöjen kykyä laajentaa toimintaansa ja vahvistaa legitimitettiään. Kumppanuudet ovat korvaamattomia myös tiedon ja kokemusten jakamisen kannalta.²⁶ Useat suomalaiset kansalaisjärjestöt kumppaneineen edistävät osaltaan rauhaa ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin muun muassa kehitysyhteistyön kautta. Suomen kehitysyhteistyön painopisteitä ovat sekä naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien vahvistaminen että koulutus ja rauhanomaiset, demokraattiset yhteiskunnat. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tulee huomioida myös läpileikkaavasti kaikessa kehitysyhteistyössä. Nuoria ei tule nähdä vain hyödynsaajina, vaan nuoria on kuultava

²⁶ Graeme Simpson et al (2018), Progress Study – The Missing Peace.

entistä paremmin heihin liittyvissä kehityskysymyksissä. Esimerkiksi nuorten Diaspora-järjestöillä on erityinen rooli hauraissa valtioissa, sillä diasporassa elävien suhteet kotimaahansa ovat tiiviitä ja heillä on hyvä paikallistuntemus ja tieto paikallisista kehitystarpeista.

Sosiaalista mediaa ja digitaalisia alustoja käytetään yhä laajemmin työkaluina kansallisten ja kansainvälisten verkostojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Lisäksi ne tarjoavat uusia keskustelujen paikkoja ja mahdollisuuksia laajapohjaisempaan osallistumiseen. Yhteistyö myös epävirallisten nuorisoryhmien ja liikkeiden kanssa on tärkeää. Kuten nuorten ilmastoliike on osoittanut, nuoret eivät aina tarvitse taakseen organisaatiota tai järjestöä. Yhteistyö myös liikkeisiin ja järjestöihin kuulumattomien nuorten kanssa on tärkeää moniäänisyyden varmistamiseksi.

Kumppanuus kansalaisyhteiskunnan ja nuorten kanssa näkyy myös nuorison sekä 2250-agendan tuomisessa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Myös Agenda 2030:n toimeenpanossa nuorten rooli on keskeinen. Vuonna 2017 perustettiin Nuorten Agenda2030 -ryhmä pääministerin johtaman Suomen kestävän kehityksen toimikunnan alaisuuteen. Ryhmän päätehtävä on toimia kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi eri puolilla Suomea. Lisäksi ryhmä osallistuu Agenda2030 tavoitteiden toimeenpanon suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä kestävän kehityksen toimikunnan kanssa.

Erilaiset kumppanuudet ovat Suomen ja EU:n monenkeskisen yhteistyön ytimessä. On keskeistä vahvistaa kumppanuuksia niiden maiden sekä alueellisten ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa, jotka huomioivat nuorten myönteisen roolin rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä. Tärkeitä kumppaneita 2250-työssä ovat muun muassa YK, EU, Euroopan neuvosto, Etyj sekä AU. Erityisesti Afrikan maissa on suuren nuorisoväestön osuuden vuoksi erityistä kiinnostusta tematiikkaa kohtaan. Tämä voi tarjota mahdollisuuksia uusille kumppanuuksille.

TAVOITE 3: Yhteistyö rauhaa edistävien ja erityisesti nuorten myönteiseen rooliin keskittyvien kumppaneiden ja nuorten kanssa on lisääntynyt

Alatavoite 1: Nuorten rooli keskeisinä kumppaneina rauhan takaamiseksi on vahvistunut

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää nuorisjärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja julkishallinnon strategista yhteistyötä ja varmistaa, että nuoret otetaan mukaan päätöslauselman 2250 toimeenpanon suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan	kaikki
Suomi lisää nuorten kuulemista kestävän kehityksen kysymyksissä ja muissa heihin välittömästi sekä tulevaisuudessa vaikuttavissa kysymyksissä.	kaikki
Suomi vahvistaa viranomaisten kapasiteettia järjestämällä yhteistyössä järjestökumppaneiden kanssa koulutuksia 2250-tematiikasta	UM
Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee nuorten, sekä nuorisjärjestöjen ja -liikkeiden tekemää rauhantyötä	UM
Suomi edistää sukupolvet ja alat ylittävää mentorointia, tiedonvaihtoa ja kokemusten jakamista rauhan ja turvallisuuden teemoissa	UM, kansalaisjärjestöt

Alatavoite 2: Tukea kansainvälisille ja alueellisille kumppaneille, jotka huomioivat nuorten myönteisen roolin rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä on huomioitu

Toimet

Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tuo 2250-agendaa ja sen mukaisia tavoitteita johdonmukaisesti esiin kumppanimaidensa kanssa kaikissa tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä	UM
Suomi tukee kansainvälisiä ja alueellisia organisaatioita ja kumppaneita, jotka edistävät nuorten osallistumista rauhan ja turvallisuuden kysymyksiin	UM
Suomi pyrkii rauhankäytöshankkeita arvioidessaan huomioimaan hankkeiden 2250-ulottuvuuden ja kiinnittää kokonaisharkinnassa erityistä huomiota hankkeisiin, jotka edistävät päätöslauselman 2250 mukaisia tavoitteita	UM
Suomi jatkaa suomalaisten apulaisiantuntijoiden rahoittamista YK:n ja sen alaisten järjestöjen, kansainvälisten rahoituslaitosten ja tutkimusjärjestöjen palvelukseen	UM

Kuva 10. YMCA Peacemakers on globaali nuorten rauhanverkosto, jonka puitteissa suomalaiset ja gambialaiset nuoret keskustelivat kohtaamistaan haasteista ja niiden ratkaisemisesta helmikuussa 2020. Suomen ja Gambian YMCA:n hanketta tuetaan Suomen kehitysyhteistyövaroin. Kuva: Suomen YMCA:n liitto.

2.4 Painopiste 4: Suojelu

Jotta nuoret voivat merkityksellisesti osallistua kestävän rauhan rakentamiseen ja ylläpitämiseen, on varmistettava, että heillä on turvallinen ympäristö elää ja toimia. Nuorille pitää luoda turvallisia tiloja kokoontua, ilmaista itseään ja osallistua päätöksentekoon. Lisäksi nuoria tulee paitsi suojella henkiseltä, fyysiseltä, seksuaaliselta ja sukupuoleen perustuvalla väkivallalta, myös varmistaa heidän oikeuksiensa toteutuminen. Ihmisoikeuskulmaa on pidettävä esillä poikkileikkaavasti ja varmistettava ihmisoikeuksien toteutuminen myös poikkeusoloissa.

Kansainvälinen humanitaarinen oikeus toimii perustana siviilien suojelulle. Nuoria siviilejä tulee suojella väkivallalta hauraissa ja konflikteista kärsivissä maissa. Erityisesti nuoria tulee suojella seksuaaliselta ja sukupuolittuneelta väkivallalta, jota käytetään sodankäynnin keinona. Yksi Suomen toiminnan painopisteistä kansainvälisen oikeuden alalla on saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin, kuten joukkotuhontaan, rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksiin syyllistyneet. Suomi osallistuu myös jatkossa aktiivisesti rankaisemattomuuden vastaiseen työhön, kansainvälisen rikosoikeuden kehittämiseen ja sen täytäntöönpanon edistämiseen. Suomi jatkaa tukeaan kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten ja erityisesti seksuaalisen ja sukupuolittuneen väkivallan uhreille. Suomen tulee edelleen edistää suojeluvastuun toimeenpanoa ja korostaa erityisesti toimia kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten ennaltaehkäisemiseksi.

Suomi on sitoutunut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden täysimääräiseen toimeenpanoon. Sen yhtenä keskeisenä tarkoituksena on suojella siviilejä aseellisissa konflikteissa. Nuorisonäkökulma ja nuorten erityistarpeet tulee huomioida humanitaarisessa toiminnassa, ja nuoria tulee kunnioittaa, suojella ja kohdella inhimillisesti. Vammaisten oikeuksia ja heidän asemansa parantamista tulee edistää. Lisäksi on vahvistettava ihmiskaupan ehkäisyä, uhrien tunnistamista ja rikokseen puuttumista. Ihmiskaupan uhreiksi joutuneille on tarjottava laajaa tukea, jotta he pystyvät toipumaan ja palaamaan takaisin yhteiskunnan toimintaan.

Nuoria tulee suojella hauraiden ja konfliktista kärsivien maiden lisäksi myös Suomessa. Suomi korostaa nuorten pakolaisten sekä kotiseudultaan siirtymään joutuneiden suojelun ja erityistarpeiden huomioimista lähtömaissa, pakolaisleireillä, matkan varrella sekä maassa, josta henkilö hakee turvapaikkaa. Nuorten näkökulma ja erityistarpeet on otettava huomioon myös kansainvälistä suojelua hakevien vastaanottopalveluissa, varsinaisessa turvapaikkaprosessissa sekä kotouttamisessa. Osa pakolaisina tai turvapaikanhakijoina Suomeen tulleista, ja etenkin nuorista naisista ja tytöistä, on kokenut seksuaalista väkivaltaa joko lähtömaassa tai pakomatkan aikana. Heille tulee tarjota seksuaalirikoksen uhreille tarkoitettuja palveluita ottaen huomioon heidän taustansa ja

mahdolliset kulttuuriset esteet. Myös nuorille pakolaisille ja turvapaikanhakijoille suunnattuja palveluita ja toimintaa tulee edelleen kehittää ottaen huomioon heidän erityistarpeensa, kuten mahdolliset mielenterveyteen liittyvät ongelmat sekä traumat. Suomeen tulevat nuoret tarvitsevat sosiaalista ja taloudellista tukea, koulutusmahdollisuuksia ja tietoja oikeuksistaan. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vammaisten nuorten asemaan sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin nuoriin. On kehitettävä ja vahvistettava yhteistyötä niiden järjestöjen kanssa, joilla on erityistä osaamista näissä kysymyksissä. Rasmin vastaisuuden ja rakenteellisen syrjinnän tunnistamisen prosessien tulee kuulua kaikkien organisaatioiden toimintatapoihin.

Nuorten rauhanrakentajien ja ihmisoikeuspuolustajien työ on keskeistä kestävän rauhan ja kehityksen saavuttamiseksi. Oikeus osallistua, kokoontua ja ilmaista mielipiteitä on kaikille kuuluva perus- ja ihmisoikeus. Siitä huolimatta myös näiden oikeuksien puolesta toimivat nuoret kohtaavat ihmisoikeusloukkauksia ja uhkauksia sekä meillä että maailmalla. Suomen ihmisoikeuspuolustajien tukemiseksi ja suojelemiseksi julkaistujen ohjeiden (2014) mukaan, erityisesti naiset ovat ihmisoikeuspuolustajina usein vaikeassa tilanteessa. Suomen tulee jatkaa työtään ihmisoikeuspuolustajien tukemiseksi kansallisesti ja kansainvälisesti lisäämällä tietoisuutta nuorten tekemästä työstä ja suojelun tarpeesta. Nuorille suojaa tuovien verkostojen perustamista tulee tukea ja niitä tulee edelleen vahvistaa. Verkostoituminen ja kumppanuus lisäävät paikallisten ihmisoikeuspuolustajajärjestöjen vaikuttavuutta ja suojaa²⁷. On tärkeää, että myös nuorten poliitikkojen, järjestöjohtajien, opettajien, toimittajien ja vapaaehtoisten koskemattomuus taataan. Lisäksi on mahdollistettava ja tuettava heidän toimintaansa.

Suomen pitkä rauhanajan jakso jättää usein varjoonsa sen, että myös Suomessa nuoret rauhanrakentajat ja ihmisoikeuspuolustajat kokevat häirintää ja saavat uhkauksia etenkin sosiaalisessa mediassa. Sosiaalinen media tarjoaa ihmisoikeuksien ja rauhan puolesta puhuville nuorille paitsi alustan jakaa tietoa ja ilmaista mielipiteitä, myös alustan, jossa heihin kohdistuu esimerkiksi syrjintää, häirintää ja vihapuhetta. Vihapuhe on paitsi haitallista sen kohteelle, myös keino murentaa demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion perustaa²⁸. Etenkin nuoret naiset ja eri vähemmistöihin kuuluvat joutuvat usein häirinnän ja vihapuheen kohteiksi verkossa. Vihapuheen taustalla vaikuttavat usein rasismi ja syrjivät asenteet. Vihapuheen ennaltaehkäisyä tulee tehostaa perus- ja ihmisoikeuskasvatuksella ja -koulutuksella, lisäämällä vuorovaikutustaitoja ja medialukutaitoa sekä edistämällä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Vihapuheeseen voidaan puuttua myös rikosoikeudellisin

²⁷ Ulkoministeriö, Suomen ulkoasiainhallinnon julkiset ohjeet Euroopan unionin ihmisoikeuspuolustajia koskevien suuntaviivojen käytännön toteuttamisesta.

²⁸ Sisäministeriö, Sanat ovat tekoja. Vihapuheen ja nettikiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen.

keinoin sekä muun muassa yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain puitteissa. On myös lisättävä viranomaisten ja lainsäätäjien koulutusta vihapuheesta sekä sananvapaudesta ja sen rajoista. Kansallisella tasolla yksi merkittävimmistä suojelun kulmakivistä on kouluväkivallan ja -kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen.

Seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kohtaavat erityisesti tytöt ja naiset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä rodullistetut vähemmistöt. Myös pojat ja miehet joutuvat seksuaalisen väkivallan kohteiksi. Suuri osa raiskausten uhreista Suomessa on alle 30-vuotiaita. Arvioiden mukaan vain pienestä osasta raiskauksista tehdään rikosilmoitus, ja näistäkin vain muutamissa tekijä saa tuomiot. Viranomaisten kapasiteettia tulee kehittää niin, että uhrin saavat parhaan mahdollisen tuen läpi rankan rikosprosessin. On tärkeää, että kynnystä rikosilmoituksen tekemiseen madalletaan.

TAVOITE 4: Nuorten suojelu ja oikeuksien toteutuminen konflikteissa ja konfliktien ennaltaehkäisyssä on vahvistunut

Alatavoite 1: Humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen rikosoikeuden velvoitteiden noudattaminen on vahvistunut

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi lisää nuorten ymmärrystä humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen rikosoikeuden keskeisistä periaatteista	UM, PLM
Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää humanitaarisen oikeuden noudattamista ja kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneiden oikeudellista vastuuta	UM
Suomi jatkaa tukeaan kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten uhreille, erityisesti seksuaalisen ja sukupuolittuneen väkivallan uhreille	UM, kansalaisjärjestöt
Suomi viestii ja toimii johdonmukaisesti kaikilla tarkoituksenmukaisilla foorumeilla kansainvälisen oikeuden velvoitteista	UM
Suomi edistää suojeluvastuun (R2P ²⁹) toimeenpanoa ja tukee ennaltaehkäiseviä toimia	UM

29 Suojeluvastuulla (Responsibility to Protect) tarkoitetaan YK:n yleiskokouksen vuonna 2005 hyväksymää poliittista sitoumusta, joka pyrkii kansanmurhien, sotarikosten ja ihmisyttä vastaan olevien rikosten estämiseen.

Alatavoite 2: Nuorten suojelu ja erityistarpeiden huomiointi humanitaarisessa avustustoiminnassa ja muuttoliikkeisiin vastaamiseen liittyvissä toimissa on vahvistunut

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää edelleen turvapaikanhakijoidenvastaanottoon, turvapaikkaprosessiin ja kotouttamiseen osallistuvien tahojen kykyä ottaa nuorten erityistarpeet huomioon toiminnassaan	SM
Suomi edistää turvapaikanhakijoina tai pakolaisina Suomeen saapuville nuorille rikoksen uhreille tarkoitettuja palveluja kiinnittäen erityistä huomiota seksuaalirikosten uhrien tarvitsemaan tukeen	SM, STM
Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tuo aktiivisesti esiin humanitaarisilla foorumeilla tarpeen kiinnittää erityistä huomiota vammaisiin nuoriin ja tyttöjen ja nuorten naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuteen sekä inklusiivisen koulutuksen oikeuteen hätätilanteissa ja toimii avunsaannin esteiden poistamiseksi	UM
Suomi tarjoaa konfliktialueilla tukea tytöille ja nuorille naisille esimerkiksi turvatalojen, oikeusavun, ja koulutuksen muodossa	kansalaisjärjestöt

Alatavoite 3: Nuorten rauhanrakentajien, ihmisoikeuspuolustajien ja aktivistien suojelu ja oikeuksien toteutumien on vahvistunut

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi huomioi nuorten roolin kansallisissa ihmisoikeuspuolustajia koskevissa ohjeissa ja selvityksissä	UM
Suomi lisää viranomaisten ja lainsäätäjien koulutusta vihapuheesta sekä sananvapaudesta ja sen rajoista	SM
Suomi lisää tietoisuutta käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista vihapuheen uhreille	SM, OM, kansalaisjärjestöt

Kansallinen ja kansainvälinen taso

Vastuutaho

Suomi lisää tietoisuutta nuorten ihmisoikeuspuolustajien, rauhanrakentajien ja aktivistien toimista, oikeuksista ja suojelun tarpeesta	UM, kansalaisjärjestöt
Suomi kiinnittää erityistä huomiota nuorille suunnattujen tilaisuuksien turvallisuuteen ja saavutettavuuteen	kaikki

Alatavoite 4: Nuorten suojelu ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy kansallisella tasolla on vahvistunut

Toimet

Kansallinen taso

Vastuutaho

Suomi lisää kouluväkivallan ja -kiusaamisen vastaisia toimia entisestään ja vahvistaa uhreille annettavaa tukea	OKM, SM, STM, kansalaisjärjestöt
Suomi vahvistaa rasismien ja syrjinnän ehkäisyä	UM, OKM, SM, TEM, STM, OM, kansalaisjärjestöt
Suomi lisää seksuaalirikosten sekä seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun vastaisia toimia ja kiinnittää erityistä huomiota rikosilmoituksen tekemisen helpottamiseen ja uhrien tukemiseen	SM, OKM, STM, TEM, kansalaisjärjestöt
Suomi vahvistaa viranomaisten kykyä tunnistaa ja puuttua ihmiskauppaan sekä tukee uhreja toipumisessa	SM, OM, STM, TEM

Kuva 11. Ryhmä raiskauksen Kongon demokraattisessa tasavallassa kokeneita nuoria, jotka perustivat toimintaryhmän. Kuva pakolaisasutusalueelta Ugandasta. Kuva: Suomen Pakolaisapu/Jenni Hamara.

2.5 Painopiste 5: Aseistariisunta, kotiutuminen ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan

Kestävä rauha vaatii myös konfliktin jälkeisiä toimenpiteitä. Konfliktin jälkeisen vakauttamisen edellytyksenä on osapuolten riisuminen aseista ja integroituminen takaisin yhteiskuntaan. Nuoriin ja heidän erityistarpeisiinsa on kiinnitettävä erityistä huomiota konfliktin jälkeisissä toimissa sekä kansallisesti että kansainvälisesti, ja heitä tulee osallistaa ohjelmien suunnitteluun ja toimeenpanoon. Kansallisella tasolla kotiutumisen ja yhteiskuntaan integroitumisen tavoitteet ja toimet sisältävät myös ääriilikkeistä, nuorisovankilasta tai vankilasta sekä syrjäytyneestä asemasta palaamisen ja sopeutumisen.

Vaikka iso osa entisistä taistelijoista ympäri maailman on nuoria, DDR-toimissa (Disarmament, Demobilization, Reintegration) nuorten rooliin, näkemyksiin ja erityistarpeisiin on kiinnitetty vain vähän huomiota. Suomi toimii aseistariisuntaan, joukkojen kotiuttamiseen ja konfliktin jälkeisen yhteiskuntaan integroimiseen tähtäävissä DDR-toiminnoissa paitsi monenkeskisen yhteistyön kautta, myös tukemalla eri kansalaisjärjestöjä. On vahvistettava tukea kansainvälisille DDR-toimille, joissa nuorten, ja erityisesti nuorten naisten, erityistarpeet otetaan huomioon. Lisäksi prosessien inklusiivisuutta tulee lisätä, ja paikalliset nuoret tulee ottaa osaksi DDR-prosessien suunnittelua ja toteutusta. Tietoisuutta nuorten roolista konfliktien jälkeisessä aseistariisunnassa ja laittomien aseiden leviämisen estämisessä tulee lisätä. Lisäksi DDR-toiminta on tuotava lähemmäs nuoria kouluttamalla ja lisäämällä nuorten tietoa teemasta.

Nuorten koulutukseen ja työelämään pääsyn varmistaminen on olennainen osa aseistariisunnassa, kotiutumisessa ja taistelijoiden integroitumisessa takaisin yhteiskuntaan. Haurasissa valtioissa Suomen huomio kohdistuu naisten ja nuorten työllistymiseen sekä palaa-vien pakolaisten ja entisten sotilaiden elinkeinojen tukemiseen sekä heidän integroimiseensa takaisin yhteisöihinsä. Lisäksi kiinnitetään huomioita yrittäjyyteen sekä valtioiden tukemiseen niiden pyrkimyksissä hyötyä kaupasta ja investoinneista muun muassa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön keinoin. Suomi tukee konfliktialueilta palaavia myös Suomessa. Kansallisissa kotiutumisen tukemisen toimissa on varmistettava, että nuorten erityistarpeet otetaan huomioon opetuksessa, koulutuksessa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa, sosiaalisessa osallisuudessa, työllistymisessä ja terveyden edistämisessä. Myös nuorten psykososiaaliset tarpeet tulee ottaa huomioon. Työssä on tunnistettava maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten sekä diasporaan kuuluvien nuorten asiantuntijuus sekä vertaistuki ja sen rooli. Saapuvat nuoret tulee nähdä yhteiskunnan voimavarana ja aktiivisina toimijoina.

On parannettava takaisin yhteiskuntaan integroituvien nuorten mahdollisuuksia työllistyä, toimia yrittäjinä ja osallistua talouselämään. Kotiutumisen ja integroitumisen tuen toimissa koulutus- ja työmahdollisuuksilla on tärkeä rooli syrjäytymisen ehkäisemisessä ja rauhankulttuurin edistämisessä. Kotiutumisessa ja integroitumisessa on tärkeää ottaa huomioon nuorten erityistarpeet, ja parantaa heidän väyliään koulutukseen ja työelämään. Palaavien nuorten fyysistä ja psyykkistä toipumista sekä sosiaalista kotiutumista tulee tukea. On turvattava heille pääsy laadukkaaseen koulutukseen ja sosiaalis-taloudellisen tuen piiriin sekä kykyjensä kehittämiseen, kuten ammatilliseen koulutukseen. Suomalaisilla järjestöillä on laadukasta osaamista esimerkiksi lapsisotilaiden kanssa toimimisesta. Kotiutumis- ja integroitumistoimien tulee myös olla sukupuolisensitiivisiä ja inklusiivisia. Lisäksi kotiutuvien nuorten perheitä tulee tukea kotiutumis- ja integroitumisprosessissa.

TAVOITE 5: Nuorten erityistarpeet konfliktin jälkeisissä toimenpiteissä on huomioitu ja nuorten myönteinen rooli niissä on vahvistunut

Alatavoite 1: Nuorten erityistarpeet kotiutumisen ja integroitumisen tukemisessa on huomioitu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee nuorten osallistumista kotiutumista tukevien toimenpiteiden suunnitteluun ja toimeenpanoon	TEM, OKM, SM, STM, UM
Suomi lisää tutkimustietoa ja sen hyödyntämistä toiminnassa sotatoimialueelta palaavien kanssa	TEM, SM, STM
Suomi lisää kumppanuuksia yksityisen sektorin kanssa nuorisotyöllisyyden lisäämiseksi	TEM
Suomi tukee kotiutuvia nuoria psyykkisessä ja fyysisessä toipumisessa	SM
Kansallinen ja kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi tukee nuorten taitojen ja ammatillisen osaamisen vahvistamista, jotta ne vastaavat työmarkkinoiden vaatimuksiin	TEM, OKM, UM, kansalaisjärjestöt
Suomi tukee nuorisojärjestöjä ja rauhanjärjestöjä nuorisotyöllisyyden ja nuorisoyrittäjyyden kumppaneina	UM, TEM

Alatavoite 2: Nuorten roolia DDR-toiminnassa on vahvistettu

Toimet

Kansallinen taso	Vastuutaho
Suomi lisää nuorten tietoisuutta DDR-toiminnasta	UM
Kansainvälinen taso	Vastuutaho
Suomi edistää nuorisonäkökulman huomioimista DDR-prosesseissa sekä nuorten osallistumista niiden suunnitteluun ja toimeenpanoon	UM

Kuva 12. Ensimmäinen kansainvälinen symposium nuorten myönteisestä roolista rauhanprosesseissa, 5.–6. maaliskuuta 2019. Kuva: Nikke Puskala.

3 Toimintaohjelman toimeenpano ja seuranta

Toimintaohjelmassa mainitut ministeriöt, tutkimuslaitokset sekä kansalais- ja nuorisjärjestöt osallistuvat toimintaohjelman täytäntöönpanoon ja seurantaan. Kansalaisjärjestöjen 2250-verkostolla on ohjelman seurannassa ja arvioinnissa tärkeä rooli, sillä nuorten osallistumisen tulee olla keskeistä myös toimintaohjelman toimeenpanossa ja seurannassa.

Ulkoministeriöllä on oman toimintansa ja vastuualueidensa lisäksi toimeenpanoa koordinoiva rooli. Toimintaohjelman toimeenpanoa seuraa ja arvioi kansallinen 2250-seurantaryhmä, jonka työhön edellä mainitut tahot osallistuvat. Seurantaryhmä kokoontuu 3–4 kertaa vuodessa. Ryhmän toiminta edistää samalla yhteistyötä 2250-tematiikassa, sillä sen yhteydessä toimijat oppivat toisiltaan parhaista käytännöistä ja saavat myös uusia ideoita toiminnalleen.

Toimeenpanoon osallistuvat tahot raportoivat kansalliselle seurantaryhmälle omasta edistyksästään 2250-päätöslauselman toimeenpanossa. Toimintaohjelman toimeenpanosta laaditaan toimintakauden puolivälissä ja lopussa arviointiraportit, joissa selvitetään toimintaohjelman tavoitteiden toteutumista. Ulkoministeriö laatii raportin toimeenpanoon osallistuvien tahojen raportoinnin ja seurantaryhmän työskentelyn perusteella. Arviointiraportit toimitetaan eduskunnalle ja esitellään eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle. Vastuutahoja kannustetaan laatimaan hallinnonala- ja toimijakohtaisia vuosisuunnitelmia, jotka edistävät toimintaohjelman toimeenpanoa. Suomi myös vastaa kansainvälisten järjestöjen raportointipyyntöihin, jotka koskevat päätöslauselman 2250 toimeenpanoa.

Ministeriöt ja muut tahot pyrkivät huomioimaan nuoret, rauha ja turvallisuus -aiheisen työn yleisavustuksissa ja projektiavustuksissa. Toimeenpanon vastuutahojen tulee toimis- saan osallistaa nuoria konkreettisesti, järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti.

Toimeenpanon seurannan tueksi kehitetään indikaattorit. Indikaattoreiden kehittämistä varten on perustettu työryhmä. Indikaattorit toimivat toimeenpanon arvioinnin ja tulosten mittaamisen välineinä. Indikaattoreissa otetaan huomioon intersektionaalinen näkökulma. Niiden avulla pyritään myös arvioimaan yhdenvertaisuuden toteutumista 2250-toimissa.

4 Lyhenteet

CMC	Kriisinhallintakeskus
DDR	Disarmament, Demobilization, Reintegration
GCYPS	Global Coalition on Youth, Peace and Security
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OM	Oikeusministeriö
PBC	YK:n Rauhanrakennuskomissio
PBSO	YK:n rauhanrakennuksen tukitoimisto
PLM	Puolustusministeriö
SfCG	Search for Common Ground
SM	Sisäministeriö
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
UM	Ulkoministeriö
UNDP	YK:n kehitysohjelma
UNFPA	YK:n väestöraho
UNOY	United Network of Young Peacebuilders
YKTN	YK:n turvallisuusneuvosto
YM	Ympäristöministeriö
YPS	Youth, Peace and Security

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET
MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment
Finland

**Ulkoministeriön
julkaisuja**

2021:3

ISSN nid. 2490-0621
ISSN PDF 2737-0844
ISBN nid. 978-952-281-348-0
ISBN PDF 978-952-281-352-7